

ශ්‍රී ලංකාව

ශ්‍රී ලංකාව දුළු වශයෙන් මිටියන 21ක ජනගහනයක් සහිත ව්‍යවස්ථාපිත, බහුජාත්‍යික ජනරජයකි. 2005දී ජනාධිපති ලෙස තොරාගැනු ලදූ මිනින්ද රාජපක්ෂයෙන්, 2004දී තොරාපත් කරගත පාරුලුමේන්තුවේත් නිල කාලය සය ව්‍යක්ත වේ. අන්තර්ජාතික නිර්ක්ෂකයන් සාමාන්‍යයන් මෙම මැතිවර්ණ තීදුළුසක හා සාධාරණ එවා ලෙස ගැඹුත්වා තිබේ. රජය වසර 25ක තිස්සේ දෙමළ ව්‍යුත්ත් කොට් සංවිධානයට එරෙහිව අවශ්‍ය ගැවුමක යෙදී සිටී. කොට් සංවිධානය සම්ග 2002දී අත්ස්ථ කරන ලද සටන විරාම ගිවිසුම රජය ජනවාරි 16 වන දින අභ්‍යාසි කළ අතර, වර්ෂය තුළදී ගැවුම් තවත් උග්‍ර සාමාන්‍යයන් ආරක්ෂක සමුදා මත සාර්ථක පාලනයක් පවත්වා ගැනීමට සිටිල බලධාරීන් සමත වූ තමුත්, බර්සතල මානව හිමිකම් කඩිකිරීම් වලට වශයෙන් යුතු වූ අවශ්‍ය ක්‍රියාකාර්ය සම්ග රජය දැක් සම්බන්ධතා පවත්වන බවට නිර්ක්ෂකයන් පෙන්වා දී තිබුණි.

අවශ්‍ය උග්‍ර වීමත සම්ග මානව හිමිකම් සඳහා රජය දක්වන සැලකිල්ල අඩුවිය. සම්පූර්ණ ජනගහනයන් දෙමළ ජන ප්‍රතිශීලක 16%ක පමණාක වුවද, මරණ හා අනුරුදුහන්වීම් වැනි මානව හිමිකම් කඩිකිරීම් වලට ගොදුරු වූ වැඩි කොටස තරුණා පිරිම් දෙමළ ජාතිකයන් වේ. අවශ්‍යත ක්‍රියාකාර්ම් හා රජයේ අනුදැනුම ඇතිව කටයුතු කරන අත් අය විසින් සිදුකරන නීති විරෝධ මරණ, නාදුනන අපරාධකරුවන් විසින් කරන සාතන, දේශපාලන මත් මැරැමි, රජය සම්ග සම්බන්ධ අවශ්‍යත ක්‍රියාකාර්ම ලාභ සොළුදුවන් ගොනු ගැනීම්, අනුරුදුහන් කිරීම්, පුද්‍යනම් රිඛිත අත්අංශුවට ගැනීම් හා රඳවා තැබීම්, අයෙහිත් බිත්තිනාගාර තත්ත්ව, සාධාරණ තුළු විශාල තොප්පිට්ටිම්, රාජ්‍ය දූෂණය හා වන්තිවිද්‍යාවයෙන් අඩුවීම්, ගෙන් බිමත යැමේ තීදුළුස සීමා තිරිම හා සුඡ ජාතිත්වට විරුද්ධව කෙරෙන අසාධාරණයක් ආදිය පිළිබඳව විශ්වාසනීය වාර්තාවල සඳහන් වේ. රජයට පක්ෂපත් අවශ්‍යත ක්‍රියාකාර්ම සිටිල ජනතාවට විරුද්ධව අව්‍යාප්‍යත්වා පහරදීම් වලට සහභාගි වී ඇති බවට හා වැඩි දීම් සිදුකර ඇති බවටත්, පැහැර ගැනීම්, ප්‍රාන්ත ඇතිව ගැනීම් හා ක්‍රිජ්‍යා ගැනීම් ආදියේ නියෝගත බවටත් වාර්තා වී තිබේ. ව්‍යවස්ථාව වෘත්තේ අවශ්‍යතාවක වන ව්‍යවස්ථාවාදුයක මෙම්බලය පත්කිරීමට විධානය අසමත වූ අතර, මේ තිබා මානව හිමිකම් කොමිසම, අමුලස කොමිසම, පොලිස කොමිසම සහ අධිකරණ සේවා කොමිසම වැනි වැදගත් ආයතන වලට ස්වාධීන නියෝජිතයන් පත්කිරීමට බාධා සිදුවිය.

එක්සත් ජනපදයේ, ඉතුදිකාවේ, යුරෝපීය සංගමයේ හා ක්‍රියාකාර්ම සාම්බන්ධයක් ලෙස තහනම් කොට ඇති දෙමළ ර්‍යාම ව්‍යුත්ත් කොට් සංවිධානය (LTTE) රටේ උතුරු බුම්යෙන් අඩුවියෙන් යන ප්‍රංශුකායක පාලනය පවත්වා ගෙනු සාම්බන්ධ සාමාන්‍ය ජනකාරු විශාල සාධාරණ තොප්පිට්ටිම්, ප්‍රාන්තික කටයුතු වලට ඇශ්‍රීලී ගැනීම්, හාම්බන්යේ, පළාත්කිරීම් හා යේක්වීම් තීදුළුස අනිමිකිරීම් හා ලුමින් ඇතුළුව ජනතාව බලශක්තකාරයෙන් ඔවුන්ගේ හමුදාවට බඳවාගැනීම් ආදියෙහි නිරත විය. ඔවුන්ගේ පාලනයට ගැනු තොවු, විශ්වාසන්ම දැකුණු ප්‍රංශුවල, ත්‍රිකාකාර තෙමින කොට් සංවිධානය, හමුදාවට සහ යොද බිසර්ථ හා දුම්රිය ඇතුළු සිටිල ඉලක්ක වලට පහරදීම් හා උග්‍රාලන සාතන සිදුකිරීම් නිරත විය.

මානව හිමිකම් සඳහා දුක්වන ගෞරවය

1 කොටස - පෙන්ත දුක්වන් අකාරණය තීදුළුස අතුළුව ප්‍රංශුගෙනුමෙන් සාධා ග්‍යාය සඳහා දුක්වන ගෞරවය

අ. නීති වියත්සී පෙන් ගෝ අත්තයාම්තික ලෙස පිටිතය අනිමිකිරීම්.

රජය හෝ එහි නියෝජිතයන් විසින් අත්තයාම්තික හෝ නීතිවියෙදී මෙනිමරැම් කළ බවට වාර්තා ග්‍යාහාවක් නිබේ. ව්‍යුත්ත් කොට් සංවිධානයේ හා රජයේ ආරක්ෂක හමුදා අතර ගැවුම් වලින මෙම වර්ෂය තුළදී මරණයට පත්වුවන දැඟ ගෙනානක අතරත් දුළු වශයෙන් 800ක වන සිටිල ජනතාවයෙහි සම්බන්ධා සාම්බන්ධ වාර්තා කර ඇත. මෙම මරණ සිදුවෙයේ ජනතාව සිටින ප්‍රංශු වලට එළා කරන ලද කාලැබුවකු ප්‍රහාර, ගුවනිත බැංකිබ දැමීම්, බිම් බැංකිබ හා අනෙකුත් හමුදාම් කටයුතු වල ප්‍රතිච්ලියක් වශයෙන්. සිටිල ජනතාවයෙහි මරණ වලින වැඩි කොටසක නීතියට බාහිර මිනිමැරැම් වැනි තත්ත්ව සිදු බවට වැඩි දී තිබේ. කොයේ වෙනත් දෙපාර්තමේන්තුම මෙවැනි මරණ සිදුවාද විශ්වාසනීය සංඝන ගෙන්ත පැහැර සාම්බන්ධ වෘත්තේ අනුරුදුහන් වුවත් වෙන් වාර්තා කර ඇති සංඝන එකිනෙකින් බොහෝ දුරට වෙනස්. රාජ්‍ය තොවන සංවිධාන වල අදහස වී ඇත්තේ අනුරුදුහන් වුවත් ලෙස වාර්තා කර ඇති භාෂ්‍ය දෙනෙක් ඇත්ත වශයෙන්ම මරා ඇති වැඩි.

තොගදුන්හ සාතකයන් විසින් රාජ්‍ය තොවන සංවිධාන වල සේවකයන් හා අගෙනුම මානුෂීය ආධාර සපයන සංවිධාන වල සේවකයන් මරා දුමා තිබේ. සැට්තුමේනිර මාසය වන විට මෙවත් මානුෂීය සේවකයින් 11 දෙනෙක මරා දුමාන ලද අතර, 4 දෙනෙක අනුරූපාන ව්‍යවත් ලෙසද, 10 දෙනෙක අත්ත්වාග්‍රෑවට ගත හෝ රාජ්‍ය ගත අය ලෙසද දැකවා ඇත.

පෙබරවාරි 17 වන දළ අම්බාර දිස්ත්‍රික්කයේ දේශපාලන පදනම් දෙවුනිගේ වූ නීල සැමිසන එරිරිසිංහ යනුරු පැදියකින් පැමිණි දුයුලුනෙක විසින් මරා දුමන ලදී. පොලීසිය ග්‍රාමාරක්ෂකයෙන් තියදුනෙක හා ව්‍යාපාරිකයෙක අත්‍යඩ්‍රිවර ගත් අතර, වර්ෂය අවසාන වන විටත තඩුව විශාල වෙළුන පැවතුණි. අප්‍රියල් මාසයේදී උතුරු කොට්ඨාස සංවිධානය පාලනය සට්‍රේ පැවති පුද්ගලිකයින් මානව හිමිකම් පිළිබඳ දතුරු - නැගෙනහිර ලේකම් කාරකාලයේ ආරම්භකය සහ අධිකත් වූ පුජ්‍ය එම්.එස්. කරජාරත්නම් කැඳුවෙල ගෝමබ ප්‍රභාරයකින් මිය ගියෙය. කොට්ඨාස සංවිධානය මේ පිළිබඳව ගෝදනා කළේ සුමුදාවේ උරුදිය විහිදුම් බලකායෙයි. මෙම මර්ජාය සිද්ධා ආකාරය තවමත විසින් නැත.

කොට් සංඛ්‍යානය සම්ග කරන සත්ත්ව වලදී හමුවට ආධාර කිරීමට රැජය අවශ්‍ය කෙන්ඩායේ නිරි. කොට් සංඛ්‍යානයන් කැස් වෙනත්වූ එහි නැගෙනහිර නායකතාව සිටි වින්යාගමුරුත් මුරුලිදුරත් තොගාත කරයා හා සිව්යන්සනුරදි වත්දුකාන්තත් තොගාත පිළුලෙන් වැඩිපුරුම ලෙසකුම් සිදුකළේ නැගෙනහිරයි. පැනදුරෙත් පසු මැයි මාසයේදී නැගෙනහිර පළාත සතාවේ මග්‍යාමිති මෙස පිළුලෙන් දිවුරුම් දුන් අතර, ඔකතෝබර 07 වනිදු කරයා පාර්ලිමේන්තුවේ පත්කළ මත්ත්‍රිවරයෙක ලෙස දිවුරුම් දුන්නේය. සමාජයට සහ සමාජ සුජකාධන ඇමුති බිජුලක් දෙවාන්තදැය නායකත්වය ගැනීම ඇති රේඛ්‍ය ප්‍රජාතනත්ත්වයේ පක්ෂය (EPDP) ත්‍රිකාකාරී වුයේ ගානනයෙය. වර්ෂය තුළ සිව්යල වැඩියෙන්ට පහරදීම් හා කාන්තනය කිරීම් ගෙනකාවක සිදුවා අතර, එවා සම්බන්ධයෙන් ලබාදුනා එළු වූයේ ඉහත සඳහන පක්ෂ දෙකටයි. අනෙකුත් රැජය පක්ෂපාති අවශ්‍ය කෙන්ඩායේ වැඩිපුරුම ත්‍රිකාකාරී වුයේ මත්තනාරම සහ වෙනිගාවේය.

තොටුවෙන් 14 වන දින පිළිගෙනගැනීමේ පෝදුගැලික ලේකම් වූ කුමාරස්වාමි නඩුදෙනුගැනීමෙන් තොනෙහි රාජු කොළඹ නුදුරු පුදේශයක්ද කාන්තනය කෙරේ. සම්භර නිර්ධ්‍රණකින් මෙම කාන්තනය ටී.එම්.එි.ඩී. පක්ෂ නායක කරුණුගැනීමේ ආධාර කරුවන් සිදුකළ බව විශ්වාස කළ අතර, විරුද්ධ පක්ෂයෙන් දේශපාලනයින් මෙයෙන් සම්බන්ධ කළ හමුදාව සමාග සම්බන්ධකම් ඇති කිහිපායමිය.

විමර්ශන කොමිසම (COI) මඟින් ව්‍යාපෘති කෙරුණු ප්‍රසිද්ධ සාහන ගණනාවක පිළිබඳව දැකගත හැකිවූයේ ඉතා කුඩා ප්‍රගතියකි. 2007දී ජනාධිපති රජපක්ෂ විමර්ශන කොමිසමට සහාය වීමත්, එහි ප්‍රගතිය විමර්ශනය කිරීමටත් අන්තර්ජාලික ස්වාධීන විශාලයෙන් කිහිපායුමකි ආරාධිත කරුණු. විමර්ශන කොමිසම සිද්ධීන් තුනක් පිළිබඳව සාක්ෂි විමසු ඇතර, විදුලිගත වූ සාක්ෂිකරුවන්ගේ විකිණී සම්බන්ධයින් සාක්ෂි විමසන ලදී. කෙසේ වෙතත් විශාරද පුද්ගලයින්ගේ කිහිපායුමේ අදාළක වූයේ සාක්ෂිකරුවන් ආරක්ෂා කිරීමේ සාර්ථක ක්‍රමයක් නොමැති විමත්, විමර්ශන රෙශයිවීම්දී නිතිපති දෙපාර්තමේන්තුව අනුගමනය කළ තුවිත විශාලාභයෙන් නිසා මෙම විමර්ශනයන්ට බැඩා සිදුවූ බවයි. මාරුතු මාසයේ තම කරුණු අවසන් කළ අන්තර්ජාලික ස්වාධීන විශාලයින්ගේ කිහිපායුම, එයට ගෙවු ලෙස දැක්වූයේ අපරාධකරුවන් හඳුනා ගැනීමට දේශපාලන තෝ ආයතනික අවශ්‍යතාවයක් දක්නට නොලැබීමත් මුළු විමර්ශන බැව රහිත කළ බවටත් ගා උස්සන්වීම් ගෙවිතිර්මට නොහැකි වීමත්.

විමර්ශන කොමිසමට ඉදිරිපත් කෙරුණු විශ්වාසනීය කාක්ම් වලින් පෙනී ගියේ ප්‍රාග රාජ්‍ය නොවන සංචිතනයේ (කාගතයි එරෙහි තියාකාරකම් - ACF) කාමාරිකයන් 17 දෙනෙකු 2006 දී මරා දැමුවට ආරක්ෂක අමුදා වශයෙන් යුතු බවයි. වර්ෂය අවසන් වන ගෙක මේ සම්බන්ධයෙන් කිසිවෙතු අත්ථායුවට ගෙන ගාට්ටුවූ. ආරක්ෂක අමුදා වල කාමාරිකයන් ඔවුන්ගේ නම් වලින්ම හඳුනාගත් කාක්ම් තිබියදී 2006 වර්ෂයදී ව්‍යුක්තාවලයෙන්දී මරා දුන් ලද දෙමළ ශිෂ්‍යයන් රස් දෙනාගේ තබුව සම්බන්ධයෙන්ද විමර්ශන කොමිසම නිගමනයකට එළාංකීමට අසෘත් විය. වර්ෂය අවසන් වන විට තම තීර්ණ ඉදිරිපත් කිරීමට සුදුනාම් යියි කොමිසම අවස්ථා ගෝනාවකදී ප්‍රකාශ කළත් එ කිසිවක ලෙනෙක පැසිඳු කර තැබේ.

කඩිරිස් දුපතේ අලුගෙදිරිස් හි ගැනත මේරි දේවස්ථානය වෙතක්දෙලුද වින්දිස් වීමලතාස හා පුරුහ තිරුවටුම් නිඟාල පිම් ලුවුන් පැහැර ගැනීම සහ මරා දැමූම සම්බන්ධ විමර්ශන වෘත්ත ප්‍රගතියක නොවේය. මියගිය ලෙස සලකනු ලබන තැයෙනුම් විශ්ව විද්‍යාලයේ උපකාලපත්‍ර රචිත්තාත 2006දී පැහැර ගැනීම රිලිබවද කාරුරුක විමර්ශනයක සියලුමයි.

1998 සිදු වූ සත්‍යාචාරී රජීවත්තගේ මරණය සම්බන්ධයෙන් රජය වගකිව යුතුයියේ දේශපාලන හා සිව්වූ අධිරිවාසිකම් පිළිබඳව අනුත්තලාඛනික පැළාත්ත්වා ඇත්තාව කටයුතු කරන එකස්ත ප්‍රතිඵලිය මානව අධිරිවාසිකම් කළමනා

සයෙන්මේලර මාසයේදී තීරණය කළේය. කම්මුවේ නිගමනය වූයේ ආරක්ෂක හමුදා විසින් ඔහු වඩ දී මත දැමු බවයි. රජය මේ සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිචාර දැක්වුයේ නැත.

වර්ෂය තුළදී දේශපාලන විරෝධවාදීන් හා සිවිල් ජනතාවට විරෝධව කොට්ඨ සංවිධානය ප්‍රතාර එම්ල කළ බවට මාධ්‍ය වාර්තා පළවිය. ජනවාරි 16 වනදා ලමයින් තියෙනෙකු ඇතුළුව සිවිල් විසින් 27 දෙනෙකු මරණයට පත්කරම්ත මොජාරාග දිස්ත්‍රික්කයේ දී කොට්ඨ සංවිධානය මැගි බස් රථයකට ප්‍රතාරයක එම්ල කළේය. අප්‍රේල් 08 වනදා වැලිවේරයේදී කොට්ඨ සංවිධානයේ මරාගෙන මැරෙන සාමාජිකයෙක යැයි සැකකෙරෙන ප්‍රද්‍රුගුලයෙක මතාමාරග හා මාරග සංවර්ධන ඇමති ජේයරාජ ප්‍රතානදුප්‍රාලේල සාතනය කළේය. හමුදා සාමාජිකයින් 20 දෙනෙකු පමණ සාතනය වූ බවට වාර්තා වූ සයෙන්මේලර 09 වෙනිදා සිදුකළ වුවතිය ගුවන හමුදා කදවුරට පහර දීම ඇතුළු හමුදා හා පොලික ඉලක්කවලට ප්‍රතාර ගෙන්නාවක කොට්ඨ සංවිධානය මැගින් සිදු කිරී ලදී.

ආ. අතුරුදුන් එම්.

බොඟු දුරට රජයේ බලපෑම් නිසා ශ්‍රී ලංකා මානව සිම්කම් කොමිසම, රජයේ ආරක්ෂක හමුදා, රජයට පක්ෂපාති අවශ්‍යත කෙන්ඩ්බායම් හෝ කොට්ඨ සංවිධානය විසින් සිදුකරන ලද අතුරුදුන් කිරීම් පිළිබඳ සංඛ්‍යාලේඛන ඉඩ දීම නතර කළේය. අන්තර්ජාතික වශයෙන් පිළිගත සම්ක්ෂා සංවිධානවලට අනුව 2007 වර්ෂයේ මද හාගයේ සිට අඩුවීමක පෙන්නුම් කළ අතුරුදුන් වීම සංඛ්‍යාව මෙම වර්ෂය තුළ 500 දක්වා ඉහළ ගොස ඇත. නොවැම්බර් 08 වෙනිදා මේ පිළිබඳව අදහස් දැක්වූ අතුරුදුන්වලිම් පිළිබඳ ජනාධිපති කොමිසම් සහාපති, විශාලික ව්‍යාපෘති විනිශ්චරු මණ්ඩල තිළකරුන් ප්‍රකාශ කළේ පසුරිය අවුරුදු දෙක තුළ අතුරුදුන් වූ හෝ පැහැරගත ප්‍රද්‍රුගුලයින් 1,100 ක් පිළිබඳ තවම සිම් තොරතුරක් නැති බවයි. මාරුතු මාසයේදී “පිශුමත් රසිටිස් බොට්” සංවිධානය දේශීය මානව සිම්කම් කෙන්ඩ්බායම් විසින් 2006 වර්ෂයේ මද හාගයේ සිට සහස් කරන ලද සිය ගෙන්නක අතුරුදුන්වලිවනෙකු ගේඛනයක ඉදිරිපත් කළේය. වර්ෂය තුළ දී වැඩිපුරම අතුරුදුන් වීම වාර්තා වූයේ වුවතියාව හා තැයෙනුම් පළාතෙන්. “පිශුමත් රසිටිස් බොට්” වාර්තාවේ නිගමනය වූ වැදගත්ම කරයා නම් ”ආරක්ෂක හමුදා හා රජයට පක්ෂපාති අවශ්‍යත කෙන්ඩ්බායම් විසින් සිදුකරන අප්‍රාග්‍යන් සම්බන්ධයෙන් ඔවුන්ට ලැබේ ඇති බවට පෙනෙන දැඩිවම් නොලැබේමේ නිදහස්” බවයි.

බොඟු පැහැර ගැනීම් සිදුකරන අපරාධකරුවෙන්, බලපත් රහිත සුද වින්තරට හාටිතා කරන, දෙමළ කඩාකරන අවශ්‍යත මිනිනුත් බව සාක්ෂිකරුවෙන් හා එවාට ගොදුරු වුවන හඳුනාගෙන තිබේ. මෙවත් සිද්ධි පිළිබඳ විමර්ශනය කිරීමට රජය සාමාජිකයෙන් අපාගාසන් විය.

මැයි 14 වෙනිදා එකසත් පාතින්ගේ මානව සිම්කම් මණ්ඩලයේ සමාග්‍රීවනයේදී කරයු දැක වූ එවකට නීතිඛන්වරයාට සිටි සි.අං. ද සිල්වා ප්‍රකාශ කළේ රජයට ඉදිරිපත්කළ අතුරුදුන්වලිම් 355ක සම්බන්ධයෙන් කළ මුළක විමර්ශන වලුන පෙනී ගොස ඇත්තේ මෙයින් 12 දෙනෙක් රට හැර ගොස ඇති බවත්, 17 දෙනෙක් ඔවුන්ගේ පවුල් සම්ග තැවත පිවත්වන බවත්, තරුණියින් 11 දෙනෙක් තම පෙම්වතියන් සම්ග රහස්‍යින් පැන ගොස ඇති බවයි. ද සිල්වාට, ලයිස්තුරුවේ 89% ක් ප්‍රද්‍රුගුලයන් සම්බන්ධයෙන් කිසිවක් කිව නොහැකි විය. වර්ෂය තුළදී අතුරුදුන් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් ආරක්ෂක හමුදා හෝ ඇත්තේ කෙන්ඩ්බායම් විසින් සිදුවා නැති. 2007 ඔත්තෙන්වර මස්දී මෙහි සංවාරය කරන ලද විමර්ශන සිදු පිළිබඳ එකසත් පාතින්ගේ වියෝජිතයා වන මැන්දෙරයි නොවැක නිගමනය කර ඇත්තේ ”වය දීම් ශ්‍රී ලංකාවේ බහුලව සිදුවන” බවයි.

ඇ. ටය දීම් හා අනිතුන් ස්කර අමැනුම් හෝ ආත්ම ගරන්වය කෙළඳන දැඩිවම්

වය දීම් දැඩිවම් ලැබිය හැකි වරදක ලෙස නීතියේ දක්වා ඇති ආතර, එ සම්බන්ධයෙන් වරදකරු වුවනෙක් අවුරුදු 07කට තොඳු සිර දැඩිවමක නියම කළ භාජි වේ. කෙයේ වෙතත් 2004 සිට ප්‍රසිද්ධියට පත්, වය දීම් සඳහා වරදකරුවන් වුවන උකාවිය මැගින් නිදහස්කර හෝ අනිකාවනා මත ඇති මත මුදා හැර හෝ තිබේ. මානව සිම්කම් කෙන්ඩ්බායම් වෙදුනා කරනු ලැබුණු විශ්චිත තත්ත්වයන් සටහේ වය දීම් වලට ඉඩිය ගුතු යැයි ආරක්ෂක හමුදාවන්හි ඇතැමුන් වියුවාක කරන බවයි. 2007 ඔත්තෙන්වර මස්දී මෙහි සංවාරය කරන ලද විමර්ශන සිදු පිළිබඳ එකසත් පාතින්ගේ වියෝජිතයා වන මැන්දෙරයි නොවැක නිගමනය කර ඇත්තේ ”වය දීම් ශ්‍රී ලංකාවේ බහුලව සිදුවන” බවයි.

වාරතා වී ඇති වධ දීම් කුම බොහෝ විට පොලු, යකඩි පොලු, රඛර හෝස වලත් පහර දීම්, විදුල් සැර වැදුද්වීම්, සිරුර අඩුරෙන ආකාරයට සිරුර කකුල වලත් හෝ මැයික කුව වලත් එම්ලා තැබේම, දීම වැට් හෝ රත් වූ ලොහ වලත් පිළුස්සීම, මෝග්න්දීය අපලාර, කන් අඩි පිටිරෙන ලෙස පහර දීම්, ගැසොලත, මිරස හෝ ගම්මරස අඩංගු ජෘෂකටික ගෙදා ප්‍රසම හිර කිරීම හා ජලය තිලුවීම ආදිය වේ. මෙම වධ බඩුනි වල ප්‍රතිඵල වශයෙන් සිදුවූ අස්ථි භා අනෙකුත් බරපතල තුවා යුද්වියන් විසින් වාරතා කර තිබුණි. ව්‍යුක්ස පිහිටි තුස්ත විමර්ශන එකකය සියලු වධ දීම් වල "උපරිම විද්‍යා පැමක්" දැක්වන ස්ථානයක ලෙස නොවැක වශයෙන් සඳහන් කර තිබුණි.

ගැවුම් සහිත උතුරු සහ තැගෙනහිර, හමුදා මුද්‍යා අං හා අනෙකුත් ආරක්ෂක හමුදා සාමාජිකයින් සම්ඟර විට වෙනත් අවශ්‍යත ක්‍රිඩා මුද්‍යා අං හා අනෙකුත් ආරක්ෂක හමුදා සාමාජිකයින් ප්‍රතිඵල විට ප්‍රාග්ධනය වෙත ගෙවීම වෙත ගොකර රඳවා ගෙනි. මෙයේ රඳවා ගනු ලැබුවන වධ දීම් ඇතුළු දරුණු ප්‍රාග්ධන හිරීම වලට ලක්වන බවට වාරතා වේ. මෙම ප්‍රාග්ධන හිරීම වලදී ඔවුන්ගේ සම්බන්ධතා පිළිබඳ සාක්ෂි හෙවිලර ගෙන ගොහැඳි වුවනාත ඔවුන් අත්අඩංගුවට ගැනීම පිළිබඳ හෙවිලාගෙරන ගෙවී අනතුරු ඇගේම්ක කර තිදුනක කෙර. ඔවුන් රඳවා ගැනීම ගෙන හෙවිලාගෙරන තැබීම අත්අඩංගුවට ගැන්නා බවට හෝ මරා දුමන බවට තරුණය කෙර. මානව සිම්කම් ක්‍රිඩා මුද්‍යා අංකමේන්තුවලට අනුව කොට් සාමාජිකයන් ලෙස සැකකෙරෙන ප්‍රාග්ධනයින 2,000ක පමණ සිරුතෙකුල වැනි විධිමත රඳවා ගැනීම මධ්‍යස්ථාන වල සිරී. දළ වශයෙන් 1,200කට වැඩි ග්‍යානය පොලිස් ස්ථානවලද, අපරාධ පරික්ෂණ ආංශයේද, තුස්ත විමර්ශන ආංශයේද, හමුදා හෝ අවශ්‍යත ක්‍රිඩා මුද්‍යා අනෙකුත් අවශ්‍යත රඳවා ගැනීම ස්ථානවලද සිරී. තමනෙහි කදුවුරු තුම යුද්වියන් නැතියි කියා සිරී හමුදාව, පාරික හෝ අන්තර්ජාලික සම්ක්ෂකයන්ට හමුදාවෙන සිදුකළ වධ දීම් පිළිබඳව විමර්ශනය හිරීමට ඉඩ දුන්නේ නැත.

වාරතා වී ඇති වධ දීම් සිදුයි පිළිබඳව තිවිරදී සංඛ්‍යාලුවෙන බ්‍රා ගෙන ගොහැක. කෙසේ වෙනත් සිවුල සමාජය මෙවත් සිදුයි ග්‍යානාවක වාරතා කර තිබේ. පොරුවාරි මාසයේ මාතර දිස්ත්‍රික්කයේ පිටවබද්දර පොලිස් ස්ථානයෙදී දැඩිම්පෙශෙමග අසත්ත අරවිත්ද හා කේ.ඊ. තුමාර වමිත්ද අත්අඩංගුවට ගෙන වධ දී තිබේ. පොලිසිය දේදෙනාවම තදින පහර දී ඇති අතර, අරවිත්දෙන මුළුනාට අයිඩි ගෙන ඇත. ගොවැම්බර 12 වෙති දින සුගේ නිමානත ප්‍රනාතදෙන බිරිද වූ සුරාංග සඳමාල පදුම්නි පිරිසෙන නිව්වට අනුළු වූ පොලිස් හටියින් අයෙන් ප්‍රවාලට තදින පහර දුන්හ. මෙම වර්ෂයේ මුළු භාගයෙදී මීග්‍රුවේ පොලිස් නිළධාරින්ට විරුද්ධව අල්මස ගැනීම හා වධදීම් සම්බන්ධයෙන නඩුවක ගෙනු කළ ප්‍රනාතද මරා දුමන ලදී. ප්‍රනාතදෙන මරින්න ප්‍රස්ථාව ප්‍රකාශනය කළ පිරිසෙන තම සම්කාර්ය සාතනය සම්බන්ධයෙන ඇය සැක කරන පොලිස් නිළධාරින්ගේ නම් සඳහන් කළයාය.

අප්‍රීයල් 02 වෙති දින පෙරල්ඩ් පෙරෙරාය වධ දීම් එල්දානාවට ලක් වූ පොලිස් නිළධාරින් 06 දැනෙක ලීගුලේ මණ්ඩිකරණය විසින් තිදුනක කරන ලදී. අත්අඩංගුවේදී වධ දීම් වලට ලක් වූ පෙරෙරා 2004 වකසරදී බස් රෘගය තුළදී මරා දුමනු ලැබුවේ ඔහුගේ නඩුව පිළිබඳ සාක්ෂි දීම් නිශ්චිත දිනට නිවිකාව පෙර. විනිශ්චිකරණයෙන තිගෙනය වූ මෙම පොලිස් නිළධාරින්ට විරුද්ධව අයින් දුටු සාක්ෂි කරවන ගොලැනි බිවින නඩුව තව දුරටත පවත්වාගෙන යා ගොහැඳි බවයි.

2003 වර්ෂයේදී බන්ධනාගාර නිළධාරින් විසින් බොති ප්‍රනාතද වධ දීම් වලට ලක් වූ බව සිළුගන් ශේෂ්‍යාධිකරණය, මැයි මාසයේ දී ඔහුට රැකියල් 1,50,000ක (ඩ්‍රිලර් 1,330ක) වනදියක බ්‍රා දැන්නේය.

ප්‍රම් 11 වෙති දින කරුණුගැල පොලිසිය විසින් ඔහුගේ නියුත සාමාජික අත්අඩංගුවට පත සංරය සුංමිද පිළිබඳ සිදුයි ආකියානු මානව සිම්කම් කොමිස මැගින් ගෙවීන ගෙන කර ඇත. 14 හැටිරදී සාමාජික රඳවාගෙන දින තවය තුළදී තදින පහර දී ඇති අතර, තිදුනක හිරීමෙන් පසු දින පහක රෝහල ගැනීමට ප්‍රතිකාර ගැනීමටද සිදුවිය.

බන්ධනාගාර යුද්වීම් ඔහුන්තාන වල තත්ත්වය

අධික ජනගහනයක හා අඩු සෞඛ්‍යතාත්මක පහසුකම් නියා බන්ධනාගාර වල තත්ත්වය ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන්ට වඩා පහල මට්ටමක විබුණි. එක්සත් පාරිජනයේ වශයෙන් නියෝජිතය වූ ගොවැක 2007 දී කරන ලද ඇගයිම්ව අනුව 8,200ක සිරුකරුවන් සඳහා සැලසුම් කරන ලද මානව සෞඛ්‍යතාත්මක ප්‍රස්ථාවන් 28,000 කට වැඩි ප්‍රමාණයක සිරියා. සම්ඟර අවස්ථාවන්හිදී බාලවයක කරවන වැඩිහිටිවශ්‍යාගෙන් වෙනත් රඳවා තිබුණු නැත. නඩු සඳහා ඉදිරිපත් විය ගුණ ඇය වර්දනයාට වූ අයෙන් වෙනත් රඳවා තැබීමක්ද සිදු ගොවැය. ගොහෝ විට ස්වාභාවික ආලෝකය හා ප්‍රමාණවත් වාතාග්‍රායන් ගොර ස්ථාන විට කොස්ට්‍රුට් මත තිදුන සිරුකරුවන් නිර්ක්ෂණය කර තිබුණි. ගැනුණු සිරුකරුවන්

සිරීම සිරකරුවන්ගේ වෙනකර රඳවා තැබූ අතර, එම සභානවල තත්ත්වය වඩා යොමු විය. කොස් වෙනත් අධික තදුනුයෙන්, පිඛා කිරීමත්, ගැහැණු සිරකාරියන් අපවාරයේ යෙදුම්මත ආත්ම ගරුත්වය කෙශෙක්න අවස්ථා ඇතැයි සමඟ මානව හිමිකම් ක්‍රියාවලී චෝදනා කරති. නොවැකුණු අගයීම වුයේ "සමහර බන්ධනාගාර වල ඇත් අධික තදුනුයෙන් හා ගලුපැහැරිය ගෙවීමෙන් පහසුකම් ආදිය නිසා කොළඹ රුමාන්ඩ් බන්ධනාගාරය වැනි අධික තදුනුයෙන් හා ගලුපැහැරිය ගෙවීමෙන් තත්ත්වයකට පත් වී ඇති බවයි. රුදුවුම් සභානවල තත්ත්වය පරික්ෂා කරන රුදුවුන් සම්ග පුද්ගලික සම්මුඛ සාකච්ඡා පවත්වන හා ඔවුන්ගේ වෙදුන අවශ්‍යතා ගෙන යොයා බලන ස්වාධීන ආයතනයක් නොමැති බවද නොවැක සටහන කර තිබේ.

රජය මෙම සභානවලට යැමෙන ස්වාධීන මානව හිමිකම් නිර්ක්ෂකයන්ට, අන්තර්ජාතික රුදුවුස් කමුවුවට අවසර දුනුණේ. රජය හා කොට්ඨ සංවිධානයේ පාලනය ගෙවෙන ඇති බන්ධනාගාර හා රුදුවුම් මධ්‍යසභානවලට යැමෙන බඩාවකින් තොරව ඉඩ ලැබුනු බව අන්තර්ජාතික රතු කුරුය කමුවුව වාර්තා කර තිබේ. 2007 වර්ෂයේදී රජය නොවැකට අවසර දුනුණු රජය බන්ධනාගාර හා පොලික රුදුවුම් සභානවලට යැමෙන පමණකි. කොස් වෙනත් හමුදා මුද්‍යා අංශ මැණින් පවත්වාගෙන යනු ලබන රුදුවුම් සභාන වෙත කාමට රජය ඔහුට ඉඩදුනුණු නැත. මෙයට සේතුව ලෙස දැකවුයේ එවතින සභාන නැති බවයි. කොට්ඨ සංවිධානයේ හිම්වාදීන් යැයි සාක් කරන ඇය ගෙනගෙස් වධ දී මරු දමන රජය රහස් කදුවුරු ඇති බවට විශ්වාසනිය වාර්තා තිබේ. අවශ්‍ය ක්‍රියාවලී විසින් පවත්වාගෙන ගත්තේ යැයි සැකකෙරෙන නීති විරෝධී රුදුවුම් සභානවලට යැමෙන අන්තර්ජාතික රුදුවුස් කමුවුවටද ඉඩ නොලැබුණු.

අඩුම වශයෙන් ගාපනයේ පුද්ගලයින් 69 දෙනෙක ගාපනයේ බන්ධනාගාරයේ "මානුෂීය ආරක්ෂාව" ඉඩලා සිටී බව රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මණ්ඩලය වාර්තා කර තිබේ. ඔවුන්ගේ කාමෙන්ත අනුව මෙස් රඳවාගෙන සිටින පුද්ගලයින් ප්‍රකාශ කළේ අත්අඩංගුවට ගැනීමක සහ කුමකදි ගත්ත සිල්බඳ නීතියේ පැහැදිලිව අරථ දක්වා නැත. හඳුනී රෝගී ගෙවෙන වර්ෂය තුළදී කරන ලද අත්අඩංගුවට ගැනීම සිල්බඳ දත්ත අසම්පූර්ණ හා විශ්වාස තැනිය නොහැකි එවා වේ. සම්පූර්ණ වශයෙන් බලන විට අඩුම ගොනේ තාවකාලික වශයෙන්වත පුද්ගලයින් දැහස් ගොනක් රඳවා ගනු ලැබූ අතර ඔවුන්ගේ වශි කොටසක අත්අඩංගුවට ගෙන පාය 24ක තුළ තිදුනස කර තිබේ.

ආ. පදනම් රේඛ අත්අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවා ගැනීම්

පදනම් රේඛ අත්අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවා ගැනීම් නීතියට අනුව තහනම් වේ. එහෙත් මෙවත් දැ සිදුවන බව පෙනේ. හඳුනී රෝගී ගෙවෙන නීත්ම කර ඇති අත්අඩංගුවට ගැනීම් හා රඳවා තබා ගැනීම් ප්‍රමිති ගෙවෙන පදනම් රේඛ අත්අඩංගුවට ගැනීමක සහ කුමකදි ගත්ත සිල්බඳ නීතියේ පැහැදිලිව අරථ දක්වා නැත. හඳුනී රෝගී ගෙවෙන වර්ෂය තුළදී කරන ලද අත්අඩංගුවට ගැනීම සිල්බඳ දත්ත අසම්පූර්ණ හා විශ්වාස තැනිය නොහැකි එවා වේ. සම්පූර්ණ වශයෙන් බලන විට අඩුම ගොනේ තාවකාලික වශයෙන්වත පුද්ගලයින් දැහස් ගොනක් රඳවා ගනු ලැබූ අතර ඔවුන්ගේ වශි කොටසක අත්අඩංගුවට ගෙන පාය 24ක තුළ තිදුනස කර තිබේ.

පොලීසිය හා ආරක්ෂක අංශ වල කාරක හාරය.

සාමාජිකයින් 65,000කින් සමන්විත ශ්‍රී ලංකාවේ පොලික ස්වාධී විගණිත රුදී ඇතැත් පොලීස්පත් වෙතය.

අපරාධ හා රඳවාහන නීති ව්‍යුහතමක කිරීම, ව්‍යවහාර ආරක්ෂක සැලැස්ම, රටේ සාමාජික පවත්වාගෙන ගාම වැනි සිවිල් පොලීස් කාරුයන් සිදුකරනු ලබන්න පොලික ස්වාධී මගින්. පොලීස්පත් වාර්තා කරන්නේ ආරක්ෂක, ව්‍යවහාර ආරක්ෂක හා නීතිය හා සාමාජික පැමින්දි අමත් වර්ගයාටියි. (මෙය සන්නද්ධ සුමුදා සහ අනෙකුත් මිලටර් ජ්‍යෙක් වල විධාන දාමයෙන් වෙනස් වේ) සාමාජිකයින් 5,850කින් සමන්විත විශේෂ කාරක බිජාකාරු ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය ගෙවෙන ව්‍යුහතමක වේ. පොලීසියට විරුද්ධව කෙරෙන පැමින්දි ව්‍යවහාරය සඳහා ස්වාධීන අධිකාරයෙක් නැත. පොලීසියට විරුද්ධව කරනු ලබන පැමින්දි ව්‍යුහත කරනු ලබන්න පොලික ස්වාධී පේෂණයේ නිලධාරීන් විසින්ය. ප්‍රධාන වශයෙන් දෙමළ බහුතරයක සිටින පුද්ග වල ස්වාධී කරන පොලික නිලධාරීන් අතර, දෙමළ නිලධාරීන් සිටියේ සුළු ප්‍රමාණයක වන අතර, වයි දෙනෙක් දෙමළ හා ඉංග්‍රීසි කඩාකරන ඇය නොවේ. ඔක්තෝබරයේ අලුතෙන් බඳවාගැනීම් වැඩි සිදුවුවලක ගෙවෙන නැගෙනහිර ස්වාධී සඳහා දෙමළ කඩාකරන පොලික නිලධාරීන් 175ක බඳවා ගන්නා ලදී. විශේෂයෙන්ම පොලික වධදීම් හා අධි ආරක්ෂක කළප තුළ සිටිල් වයිස් අතුරුදැහැනු කිරීම ආදිය නිලභයේ සිදුවුම් දූෂ්‍යය තරම් බරපතල ප්‍රශ්නයක විය. 2007 වර්ෂයේදී ආසියානු මානව හිමිකම් කොළඹ විශේෂ සිදුකළ ඇගයීම්කින් ගෙන් පොලීසියට විරුද්ධව ඇති වෙදුනු එමදා ප්‍රධාන සේතුව පොලීසිය පුරා පැතිර ඇති දූෂ්‍යය, රජය ඉංග්‍රීසා සිටිම බවයි.

ඔක්තෝබර් 03 වන දින කොට් සංචිතයට සම්බන්ධකම් ඇතේයි සැකකිට මධ්‍යමපූංවදී අත්ථඩ්‍යුවට ගත දෙමළ ජාතිකයින් 14 දෙනාගේ ක්‍රිඩාසල් සිටි කන්දකාම කුගැඹාස හා එ.ගුණසිලන් සාහනය කෙරේනි. පසුව උදුස්ථ ඉතිරි 12 දෙනාගේ 09 දුෂ්‍ය නිදහස් කරන ලදී. ඔක්තෝබර් 04 වනිදා කුගැඹාස හා ගුණසිලන් නිදහස් කළ බවට පොලීසිය කළ ප්‍රකාශය ප්‍රතික්ෂේප කළ ඕවන්ගේ තැයැ සිටියේ එදා සමස් ඕවන් සිරගෙදර සිටිනු ද්‍රව බවයි. ඇයිත් ද්‍රව සාක්ෂිකරවෙන් අනුව ඔක්තෝබර් 04 වනිදා රාත්‍රීයේ සිටිල් ඇලුමින් පැමින් කණ්ඩායමක ඕවන් දෙදෙනාගේ නම් සඳහන් කර ඕවන්ව ඉල්ල ඇත. දින 06 කට පසු කඩ කොට් දුමන ලද කුගැඹාස හා ගුණසිලන්ගේ මළ සිරරු හමුවිය. ඉතිරි විදෙනා පසුව නිදහස් කරන ලදී.

අත්ථඩ්‍යුවට ගැනීම් හා රඳවා ගැනීම්

ඩිතියට අනුව සම්බුද්ධ අත්ථඩ්‍යුවට ගැනීමේදී එයට ජේතුව අත්ථඩ්‍යුව පත්වන තනෙන්තාට දැනුම් දිය යුතු අතර, පය 24 ක තුළ එම තනෙන්තා මෙස්ස්ත්‍රාත්වරයෙකු ඉදිරියට ගෙන ආ යුතුවේ. එහෙත් හාවිතයේදී මෙයේ රඳවා ගනු ලදුවන් මෙස්ස්ත්‍රාත් ඉදිරියට ගෙන එමට දින තිහිපෘයක ගතවන බව පෙනේ. මෙස්ස්ත්‍රාත්වරයෙකුට රැදුවියෙකු අපේමන නිදහස් කිරීමට ශේ නඩුවක පවතන තුරු තුන්මසක ශේ වැයි කාලයක තැබෙනත රඳවා ගැනීමට ශේ නියෝග කළ හැකිය. මිනිමාරුම, සොරකම ශේ ස්ථිර දූෂණය වැනි සමහර චෝදනා සම්බන්ධයෙන් පොලීසියට අත්ථඩ්‍යුවට ගැනීමේ වරෙනුවක අවශ්‍ය තොරුවේ. මිනි මැරිම සම්බන්ධයෙන් මෙස්ස්ත්‍රාත්වරය සැකකරු රිමාන්ත් හාරයට පත්කළ යුතු අතර, එවත්තෙකුට අප බාව දීයෙනෙකු මහාදේශරාජයට පමණි. මෙම සියලුම අවස්ථාවන්හිදී සැකකරවෙන් සහය ලබ ගැනීමේ අයිතියක තිබේ. මහාදේශරාජය හා අභියාචනාධිකරණය විභාග වන අපරාධ තුළ වලදී දීමිය විත්තිකරවෙන් සඳහා නිතියුදින් සපයනු ලැබුවද අනික අවස්ථාවන්හිදී එවත් සහයක තොලැබේ.

හඳුසි නිති රෙගුලසි වෙතේ පුද්ගලයින් අත්ථඩ්‍යුවට ගැනීමට භාවුවලට නිතනානුකූල බැසයක ඇති නමුත් පය 24ක තුළ එම සැකකරවෙන් පොලීසියට හාර දිය යුතුය. ආරක්ෂක ලේකම් ශේ නියෝග පොලීසිපත් කෙනෙකු නිඩුත කරන රඳවාගැනීමේ නියෝගයක වෙතේ පොලීසියට පුද්ගලයෙකු අවුරදුදුකට තොවයි කාලයක රඳවා තබා ගත හැකිවේ. සටන විරාම ගිවිසුම අවසන් කිරීමෙන පසු තුස්තවාදය වැළැකවිමේ පතනත වෙතේ ආරක්ෂක ලේකම් සමහර රඳවා ගැනීම අවුරදුදුකට වැඩිකාලයක දුන්වා දීර්ඝ කර ඇත. රාජ්‍ය තොවන සංචිත ග්‍යාහාවක සහ විවිධ පුද්ගලයින් පැමිණිම කළේ, සත්තන්දී හමුදා සහ ඕවන්ගේ සයෙන් වන අවශ්‍ය කන්ඩායම්, කොට් හිතවාදීන්යයි සැකකිට අත්ථඩ්‍යුවට ගනනා පුද්ගලයින් පොලීසියට හාර තොදු බවයි. මේ නිකා අත්ථඩ්‍යුවට ගැනීම් හා පැහැරගැනීම් අතර වෙනස අපහැදිලි වී තිබේ. විශ්වාසතිය වාර්තාවලින් වෝදනා කෙරෙන්නේ ආරක්ෂක හමුදා සහ අවශ්‍ය කන්ඩායම් නිතියට අනුව කටයුතු තොකර බොගෝටිට අත්ථඩ්‍යුවට ගත ඇත වධ දී මර දුමන බවයි.

ආරක්ෂක හමුදා සාමාජිකයින් මානව හිමිකම් කඩකළ බවට වෝදනා එම්ම වන අවස්ථාවන්හිදී රජය සාමාන්‍යයෙන් එවාට වගකිව යුත්තන් හඳුනාගැනීමට ශේ ඕවන් නිතිය ඉදිරියට ගෙන එමට කටයුතු කළේ නැති. මානව හිමිකම් කඩවීම් සම්බන්ධයෙන් විභාගම වගකිම පිළිබඳ සිද්ධාන්තය රැකගැනීමට තුළ නිතුද අසමත විය. උගුනාව ශේ බලකිරීම ආදි කරුණු සම්බන්ධයෙන් කිමිම ඉඩක තොදු අවම අනිවාරය හත් අවුරදු සිර දැඩුවම නිසා, වධ හිඟා තුළ වල වුදුනයෙන් වරද කරවන කිරීමට, සමහර අවස්ථා වලදී මෙවත් සැකකිම සංචිත පෙනවා දී තිබේ.

වර්ෂය අවසාන වන විට සාක්ෂිකරවන් ආරක්ෂා කිරීමේ වැඩිහිටිවෙක තිශ්‍ය තැබෙන තොවුනි. අධිකරණ මෙදුන විශ්වාසයින් 25කටත අඩු සංඛ්‍යාවක විමත, වධ දීම් ඇගයීම පිළිබඳ උගුණුවක නැති මෙදුනවරු බොගෝ විට වධ දීමට ලක්වුවන් පරික්ෂා කිරීමත්, අවශ්‍ය උපකරණ තිග විමත ආදිය සේවකාවගෙන වධ දීම් පිළිබඳ සාක්ෂි මැඩ්‍යා විශ්වාසයින් සැකකිම සංචිත පෙනවා දී තිබේ. සමහර අවස්ථා වලදී මෙවත් සැකකිම සංචිත පෙනවා දී තිබේ.

ශ. සාක්ෂිකරණ හා පුද්ගලික තුළ ගැනීම් සංඛ්‍යාවයින්

නිතියෙන් ස්වාධීන අධිකරණයක ස්ථානීත කර ඇත්ත හාවිතයේදී පහළ මැවත් අධිකරණය විධායකය මත රැඳුන බව පෙනේ. රාජ්‍යාධිපති විසින් ගෞෂ්ඨාධිකරණයට, මහාධිකරණයට හා අභියාචනාධිකරණයට විනිශ්චරුවන් පත කරයි. ඇග

විනිශ්චරු හා ග්‍රෑම්ඩ්‍යාධිකරණ විනිශ්චරුවන් දෙදෙනෙකුගේත සමන්වීත අධිකරණ සේවා කොමිෂම මැගින පහළ උසාවිවල විනිශ්චරුවන් පත්‍රකිරීම, මාරුකිරීම සිදුකරයි.

වර්ණය තුළදී රඳවා ගැනීම හා විධායකයේ අත්තනොමරික ක්‍රියා ගණනාවක පිළිබඳ තීරණ දීමේදී ග්‍රෑම්ඩ්‍යාධිකරණය රපියන් ස්වාධීන බවක පෙනුම් කළේය. කෙසේ වෙතත අධිකරණ සේවා කොමිෂම වැනි ව්‍යවස්ථාවය ආයතන වල ස්වාධීනත්වය තහවුරු කෙරෙන ව්‍යවස්ථාවයක මුළු ප්‍රතික්‍රියා අවුරුදු ගණනාවක තිස්සේ රුප අසමත වී තිබේ. මෙහි ප්‍රතිඵලයක වශයෙන් විධායක බලය කෙරෙන් තිබිය යුතු වදුගත පරික්‍රම කිරීමේ ක්‍රියාමාලාවක දුක්නට නොතිබුණි. නුසුදු ක්‍රියා හෝ වැරදි ලෙස ක්‍රියා කිරීම නිසා හෝ විනිශ්චරුවන් ඉවත් කළ හැකි ව්‍යවද්‍ය එසේ කළ හැකැක විමර්ශනයක පවත්වා, ජනාධිපති හා පාර්ලිමේන්තුව එකාබද්ධව ගනනා ක්‍රියාමාරුගින් පසුවයි.

නඩු විභාග ක්‍රියා පිළිවෙළ

අපරාධ නඩු ප්‍රරියක ඉදිරියේදී ප්‍රසිද්ධ නඩු විභාගයක පවත්වනු ලැබේ. විත්තිකරුවන්ට එරෙහිව අති බෝද්‍යා හා සාක්ෂි පිළිබඳව ඔවුනට දැනුම් දෙනු ලබන අතර, තීරිඥ සහය ලබාගැනීමටත, අභිකාවනා ඉදිරිපත් කිරීමටත අධිවිය තිබේ. මහාධිකරණයේ හා අභිකාවනාධිකරණයේ විභාග වන අපරාධ නඩු වෘත්තී දිලිං විත්තිකරුවන් වෙනුවෙන් රුපය තීරිඥයින් සහයන නමුත් පහළ උසාවි වල විභාග වන නඩු වෘත්තී එවැන්තක සිදු නොවේ. මෙවත් ආධාර සහයන ආයතනයක වන නීති ආධාර කොමිෂම විත්තිකරුවන්ගේ මුදල ලබා ගත්තෙයියේ බෝද්‍යා ඉදිරිපත් වී තිබේ. පූද්ගලික තීති ආධාර සංවිධාන සම්භර විත්තිකරුවන්ට සහය වෙයි. කෙසේ වෙතත තුළුත්වාදය වැළැක්වීමේ පනත ගැටතේ පැවරු නඩු වෘත්තී ප්‍රරි සහයවක නොවේ. මෙම පනත ගැටතේ නඩු පැවරු විත්තිකරුවන්ට අභිකාවනා ඉදිරිපත් කිරීමේ අධිවිය තිබේ.

විත්තිකරුවන් නිදාසයියේ අනුමාන කෙරේ. වධ දීම් ඇතුළු බලය යොදා ලබාගත පාපෙව්වාරණ අපරාධ උසාවි වෘත්තී පිළි නොගැනේ. කෙසේ වෙතත පාපෙව්වාරණ ලබා ගත්තේ බලය යොදීමෙන් බව ඔප්පුකිරීමේ වගකීම අත්තෙන් විත්තිකරුවන්ටය. සමහර අවස්ථාවන්වෘත්තී අධිකරණය සමාලෝචනයකට ගැනීම්, විත්තිකරුවන්ට ඔවුන්ගේ නඩු විභාගයට ගැනීන තෙක් පර්පාලනමය නියෝගයක ගැනීම මස 18ක පමණ කාලයක බන්ධනාගාරගත්වී සිටීමට සිදුවිය යොමේ. නඩු විභාගය ආරම්භවීමෙන් පසුව සාම්ප්‍රදායික වශයෙන් තීරණ ගැනීම ඉක්මනින් සිදුවේ.

තීතියේ අනුව උසාවි කටයුතු සහ අනෙකුත් නීති ඉංග්‍රීසි, සිංහල හා දෙමළ හාමාවලුත් තිබිය යුතුවේ. ප්‍රායෝගිකව ගාපනයේ හා රටේ උසුරු කොටස හැරුණු වේ අනෙක් සියලුම උසාවි වල කටයුතු කෙරුණෙන් ඉංග්‍රීසියෙන් හෝ සිංහලෙන්. උසාවි වල සාමා පර්වරත්තයන්ගේ හිගිය නිසා දෙමළ කඩා කරන විත්තිකරුවන්ට සාධාරණ නඩු විභාගයක ලබාගැනීමට තීතු ඉඩකිඩි සිමාවිය. උසුරු උසාවි වල නඩු විභාගවුයේ දෙමළලෙන් හා ඉංග්‍රීසියෙන්. මැඟිස්ත්‍රාත් මට්ටමේ දෙමළ කඩා කළහැකි මහාධිකරණ විනිශ්චරුවන් ග්‍රින ගතරක්ද. අභිකාවනාධිකරණ විනිශ්චරුවන් එක අයක්ද, ග්‍රෑම්ඩ්‍යාධිකරණයේ එක විනිශ්චරු වර්යෙක්ද පමණක් විය. නීති පෙළ පොත දෙමළලෙන් අත්තෙන් සුලු ප්‍රමාණයකි.

තීතිය පිළිබඳ කිසිම ප්‍රහුණුවක නැති හෝ සුළු ප්‍රහුණුවක අති අය විනිශ්චරුවන් ලෙස යොදාගනීම් කොට් සංවිධානය තම උසාවි පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කළේය. කොට් සංවිධානයේ උසාවි ක්‍රියාත්මක වුයේ තීර්වන් සාමා නීතිමය අධිකාරියක හෝ නීති සංග්‍රහයක නොමැතිව ස්වාධීන අධිකරණයකට වඩා කොට් සංවිධානයේ නියෝජිතයන් මෙයි.

දේශපාලන සිරකරුවන් හා රැඳුවියක්

දේශපාලන සිරකරුවන් හෝ රැඳුවියක් පිළිබඳ වාර්තා නොතිබුණි. කෙසේ වෙතත තුළුත්වාදය වැළැක්වීමේ පනත ගැටතේ ප්‍රවත්තපත් මාධ්‍යවෘත්තී ජේ.එම්. තිස්සනායුගේ මිරුවන් විරුද්ධව පැවරු නඩුව වැනි සමහර අවස්ථාවන්හිදී එවා දේශපාලනමය පෙළඳවීම් මත සිදු වූ බව පෙනේ.

ඡ. යොදුනුම්කරුවන්, ප්‍රවු, තිවික හා මියින්ස්වල් සම්බන්ධියන් අත්තනාම්මික ගෙය අනිම් ගැනීම.

පොදුගමකතවයට ඇති අයිතිය තීවියෙන තහවුරු කෙර. කෙසේ වෙතත් දෙමළ ජනය පිටතවත පුදු වටලා පරිකතා කිරීමේදී රජය මෙම අයිතිය උල්ලාස්ථාය වන ආකාරයට කටයුතු කරයි. පුම් 02 වනි දින හමුදාව, පොලීසිය සහ විශේෂ කාරුය බලකායේ එකත කොළඳ ප්‍රධාන වශයෙන දෙමළ ජනය පිටතවත පුදු යෙක වන ක්‍රිඹාලාභ වටකර පරිකතා කළේය. එම පුදු වශය වැසියෙන ඔවුන්ගේ නිවිති පිටතට එන ලෙසත්, එ අසල ත්‍රිඩා ප්‍රමිතාන ලෙසත් අඟාකළ අතර, ඔවුන් තති තනිව විඩියෝ කරන ලදී. පුම් 18 වන දින ප්‍රධාන පෙරේ දකුණු අයිතියේ සමූහවක සඳහා කෙරෙන සුදුනමක කොටසක ලෙස මද කොළඳ පුදු යෙක කොමිෂන්ක්‍රේඛ්‍යෙදීය පුම් 800කට ඔවුන්ගේ නිවෙස අනුරූප දුමා යන ලෙස අඟා කළේ එම ඉඩම අයත්වන්හි ආරක්ෂක අඩාතන්‍යායෙනුදී ප්‍රකාශ කරමිනි. මෙය නතර කිරීමට ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය නිශ්චාත කරන විට රජය ගෙවීම් 45ක කඩා දුමා නිඩුණි. මෙම පිටත වූ මුස්ලිම්, දෙමළ හා සිංහල පුම් දුල වශයෙන සැතපුම් 3ක පමණ ඇතින් පිහිටි ස්ථානයක ඉදිකළ ලැබේ මඟ වෘත්තියෙන් පුදු ලැබේ.

කොට්‍ර සංවිධානය ඔත්තුකරවන්ගේ පාලයක පවත්වා ගතිමත් පුරවයින්ගේ පොදුගමික කටයුතු වෘත්තුරුවම මැදිහත් විය.

C. අභ්‍යන්තර ගුදුම් වලදී සිමාව දුන්මාව තියෙ හා අනෙකුත් අතිසි ත්‍රියා යොදා ගැනීම්.

රජයේ ආරක්ෂක හමුදා, රජයට පක්ෂපාති අවශ්‍යත ක්‍රිඩා සිමාව පිටතාවට විරුද්ධව සිමාව ඉතුම බලය හා අනෙකුත් අතිසි ත්‍රියා යොදාගෙන තිබේ. වන්තියෙන් කොට්‍ර සංවිධානය පාලනය ගැනීම් තිබු පුදු වල ඔවුන්ට විරුද්ධව මෙහෙයුම් සිදු කිරීමට 'දුර දිග විභිංචි එකත' නම්න හඳුන්වන හමුදා කොමිෂන් හටයන් රජය විසින් යොදාගෙන්නේය. කෙසේ වෙතත් ඉලක්ක කිරීම් වරේදී නිකා සම්බර මෙවත් ප්‍රහාර වෘත්තාව සිවිල් ජනතාවද ගොදුරා වුහ.

කොට්‍ර සංවිධානය රජයේ ආරක්ෂක හමුදාවලට විරුද්ධව එම පුදු වලට අභුජ වී මෙහෙයුම් සිදුකිරීමට විශේෂ ත්‍රියාකාරීන් යොදාගෙන්න. හමුදා ක්‍රිඩා මාලකක කර 'ක්‍රි කොට්‍ර' නම්න හඳුන්වන මරාගෙන වශයෙන් කොට්‍ර සාමාජිකයන් සිදු කළ ප්‍රහාර වලින් සිවිල් වයිසින්ද මරණයට පත් වුහ. කිදුඟ් ගස් හෝ සීංස්. කැරම් මරධන වායු ආදි රසායනික ද්‍රව්‍ය කොට්‍ර සංවිධානය විසින් සටන් වලදී යොදාගෙන බවට වාරතා වේ.

කාන්තන

ගාපනයෙන් කොට්‍ර සංවිධානයෙන් හෝ ත්‍රියාකාරීන් හඳුනා ගැනීමට, පැහැර ගැනීමට හා මරු දුම්මට හමුදා මුද්ධි අංශ හා අනෙකුත් රජයේ ආරක්ෂක හමුදා සම්ම කටයුතු කළ, රජයට සිත්වත් ක්‍රිඩා මාලකයක වූ රේ.එඩි.සී.ඊ. සංවිධානය එ සඳහා ඔත්තු කරුවන් පාලනයක යොදා ගැනීන්ය. වී.එම්.වි.ඩී. සංවිධානයද නැගෙනහිර කොට්‍ර ත්‍රියාකාරීන් හා සිත්වතුන් විනාශ කිරීමට එට සමාන ඔත්තු පාලනයක ගැනීන්ය.

වී.එම්.වි.ඩී., රේ.ඩි.සී.ඊ. සහ අනෙකුත් අවශ්‍යත සංවිධාන ක්‍රිඩා ගැනීමේද තීරත විය. මෙම ක්‍රිඩා සිවිල් වයිසින් පැහැර ගැනීමෙන් පසු මරු දැමු බව පෙනෙන්. විශ්වාසනිය වාරතාවන්ට අනුව නිති විරෝධී කාන්තන, පැහැර ගැනීම්, ක්‍රිඩා ගැනීම් හා වධ දීම් සිදු කළ වී.එම්.වි.ඩී. හා රේ.ඩි.සී.ඊ. සමාජිකයින්ට, ආරක්ෂාව, මුද්ධි තොරතුරු හා හමුදා පුහුණුව රජය විසින් ලබා දී තිබේ.

ඔක්නොව්‍ර 06 වැනිදා උතුරු මද පළාත් සහායේ විපක්ෂ නායකයා වූ විශාලික මේරු පෙනරාල් ජාතක පෙනරාල් මරාගෙන වශයෙන් බොම්බ කරුවෙක අතින් කාන්තනය විය. මෙම සිදුයින් දී විරුද්ධ පක්ෂයෙන් සංවිධානයෙකු වූ රාජ්‍ය ජේන්ප්‍රේල්ල අභුජ 26 දෙනෙක අනුරුධප්‍රරෝදී මරණයට පත් වුහ. රජය සහ බොම්බ නිර්ක්ෂකයන් මෙම ප්‍රහාරයට කොට්‍ර සංවිධානය වශයෙන් යුතු බව ප්‍රකාශ කළද සම්බරෙක මේ සම්බන්ධයෙන් වෝදුනා එල්ල කළේ වී.එම්.වි.ඩී. සංවිධානයෙකි. කෙසේ වෙතත් කොට්‍ර ඉලක්ක ලෙස දැන සිටි පෙනරාල්, ප්‍රමාණවත් ආරක්ෂාවක සපයා තොරතින් ගෙන විරුද්ධ පක්ෂයෙන් ප්‍රහාරයට වෝදුනා කළහ.

ඔක්නොව්‍ර 09 වැනි දින කොළඳට තුළරු බොරලයිගමුවේදී මරාගෙන වශයෙන් කොට්‍ර බොම්බ කරුවෙක ක්‍රිඩා සංවර්ධන සහ ගොවීරන යෝජා සංවර්ධන අමත් මෙට්‍රිපාල සිරස්සෙන්ගේ වාහන පෙළට ප්‍රහාරයක එල්ල කළහ. ආමත්වරයාට අනුරුදු සිදුයාවුවත් මෙහිදී එක සිවිල් වයිසියෙක මරණයට පත් වී 05 දෙනෙකුට තුවාල සිදුවිය.

පැහැරගත්තේ

නැගෙනහිර, රජයේ පාලනය ගටුනේ ඇත් අභ්‍යන්තරව අවතන් වූ පුද්ගලයින්ගේ කඳවුරු වල රී.එම්.ඩී.ඩී. සංචිතානය බඩාවකින් තොරව කටයුතු කළේය. මධ්‍යමපුව හා ත්‍රිකුණාමල දිස්ත්‍රික්ක වල පිනිවුවා තිබූ අවතන් වුවත්ගේ කඳවුරුවල රී.එම්.ඩී.ඩී. සංචිතානය වැඩියන් පැහැරගත්තේ හා බලභත්කාරයෙන් සංචිතානයට බඳවා ගැනීමේ යෙදුනි.

වර්ෂය තුළදී කොට් සංචිතානය ලුමයින්ද අභ්‍යනුව සිවිල් වැඩියන් රඳවාගෙන ඔවුන්ගේ කැමැත්තට විරැද්ධිව රජයේ ආරක්ෂක හමුදා සම්ග සටන් කිරීමට යෙදුවුත්. කොට් "එක ප්‍රවිලකින් - එක සටන්කාමියෝක්" යන ප්‍රතිපත්තික ත්‍රිකාතමක කිරීම් සෑම ප්‍රවුලකින්ම අඩුම වශයෙන් එක අයෙකුවන් කොට් සංචිතානයට බඳවා ගැනීමෙයි. අවුරුදු ගෙවී යදු කොට් සංචිතානයේ යුධිය තත්ත්වය දුරවල වන වෛ වැඩිහිටි ගොවුන් අයද අභ්‍යනුව වැඩි වැඩියන් කොට් සංචිතානයට බඳවා ගත බව සම්ක්ෂා ක්‍රිඩාකාරී වාරතා කර තිබේ. කොට් පාලන පුද්ගලයන් පිටවීම සඳහා කොට්තට ගෙවීමක කිරීමටද සිදුවිය. කොට් සංචිතානය, සිවිල් වැඩියන් මිනිස් ප්‍රාග්‍රහ ලෙස ගොඳුගෙන බවටද වාරතා වේ.

ගාරුක අපවාර, දුම්වුම් හා වඩ දීම්.

ජනවාරි 28 වෙති දින එවකට කොට් සංචිතානය ගටුනේ පැවති මතු පුද්ගලයෙක් ක්‍රේලෝරු බොම්බ ප්‍රහාරයකින් පාසැල් ශ්‍රීංචාන් නව දෙනෙකු අභ්‍යනු සිවිල් වැඩියන් 17 දෙනෙක් මරුනායට පත්වුණ. මෙම ප්‍රහාරයට හමුදාවේ සම්බන්ධයක් නැතියි හමුදා ප්‍රකාශක කිඩා සිටියේය.

නැගෙනහිර පුද්ගලයන් කොට් සංචිතානය පළවා හැරීමෙන් පසු එහි අවතන් වුවන් නැවත පදිංචි කරවීමේ හා නැවත ඉදිකිරීමේ කටයුතු සඳහා බාධිකයක වූ බිම්බෙම්බ, අටවු උගුල් හා පුපුරා තොටිය අනෙකුත් උපකරණ ආදිය ඉවත් කිරීමේ පාන්තන්තර කටයුතු දිගුවම සිදුවිය.

කොට් සංචිතානය හා රී.එම්.ඩී.ඩී.සංචිතානය දිගුවම අන්තර්ජාතික රාජ්‍ය තොවන සංචිතාන වල කටයුතු වෙත බඩා කළේය. කොට් සංචිතානය උතුරු ඔවුන්ගේ පාලනය ගටුනේ ඇත් පුද්ගලවලන් සරණාගතයන්ට පිටවීමට ඉඩ තොදුන් අතර, ආධාර සපයන සංචිතාන වලට බෙඟුම් කළේය. අම්පාර දිස්ත්‍රික්කයෙක අක්කරෝයිපත්තුවේ රාජ්‍ය තොවන ක්‍රිඩාකාරී කාමාපිකයෙක වූ සංකාරීලුම් කාන්ත ඕමාර ඔක්තොබර 29 වන දින පැහැර ගැනීමට, රී.එම්.ඩී.ඩී. සංචිතානය සම්බන්ධයෙකි නැගෙනහිර ව්‍යුහාසනීය මුල්‍යවල අදහස විය. මේ පිළිබඳව පැමිනිල ගෙනු කරන ලද නමුත් වර්ෂය අවසන් වන තුරුම ඔහු ගොඳුගෙන තොඟකි වූ අතර, එම ව්‍යුහාන වලද පුරුෂක දැක් ගොවීය.

ප්‍රමා යොමුදාවුවන්

කොට් සංචිතානය සහ රී.එම්.ඩී.ඩී. සංචිතානය ගන දෙකම ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා අංශවල බාල වෘත්තිකරුවන් ගොඳුගෙන තිබේ. කෙසේ එතන් ක්‍රිඩාත්මක වර්ෂ සම්ග සකස්දා විට බඳවා ගැනීමේ සංඛ්‍යාවල සැලකිය යුතු අඩුවීමක් ඇතැයි එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රමා අරමුදල (අනුසාරී) ප්‍රමත්ව දී තිබේ.

2007 වර්ෂය අවසන් වන විට බාල වෘත්තිකරුවන් ගොඳු ගොඟනීමට වූ ගොචාන්තුව අනුව කොට් සංචිතානය කටයුතු කර නැත. ගෙවුම් උගුවෙදු කොට් සංචිතානය ත්‍රිකාතමක කළ "එක ප්‍රවිලකින් - එක සටන්කාමියෝක්" යන පුද්ගලතික ගටුන්ගේ වියේ පසුවත්තන් අභ්‍යනු සියලුම වෘත්තික කාන්ඩාවල පුද්ගලයින් බෞහැංකාරයෙන් බඳවා ගත බවට ව්‍යුහාසනීය තොරතුරු විබේ. තොවැම්බර මාසය අග්‍රදී ගුතියෙස් ආයතනය වාරතා කළේ වර්ෂය තුළදී කොට් සංචිතානය කාමාන්ත වෘත්තික අවුරුදු 17ක පමණ වන එමයින් 26 දෙනෙකු බෞහැංකාරයෙන් බඳවාගෙන (පෙළ තැවත බඳවාගත්) බවයි. තොවැම්බර 30 වෙති දින වන විට කොට් සංචිතානයේ අන්තර්ජාතික එමයින් 99ක සිට් අතර, එමයින් ලෙස බඳවා ගත එහෙත් වර්ෂය අවසන් වන විට වෘත්තික අවුරුදු 18 ඉක්තමු 1,325 දෙනෙකු දී එහි වූ.

රී.එම්.ඩී.ඩී. සංචිතානය අවුරුදු 07 වෙතිදා සහ අවුරුදු 24 වෙතිදා ප්‍රමා යොමුදාවුවන් 39 දෙනෙක් නිදහස් කළහ. මෙයින් සම්බන්ධ ඔවුන්ගේ දෙම්විජයන්ට ණරදුන අතර, කොට්ත අංශීපුත්සේ පිහිටි රජයේ පුනරුත්ථාපන

මධ්‍යස්ථානයට ගත් ලදී. නොවැම්බර 30 වකින් දින වන විට ඩී.එම්.වී.ඩී. සංචිතානයට සේවය කරමින් ප්‍රමාණ 56 දෙනෙක් සිටි බවත්, එයට අමතරව මුද්‍රිත ලෙස බදුවාගතු ලැබූ, එහෙතු දැන් වයස 18ව වකින් තවත් 71 දෙනෙක් සිටි බවත් යුතියෙන් ආයතනය වාරතා කර තිබේ. කෙසේ වෙතත් ඩී.එම්.වී.ඩී. සංචිතානය විසින් මා ශෞලදුලුවන් බදුවාගැනීම දුරින් දැඟටම කරගෙන යන ලදී. මෙම සංචිතානය කමිතු වර්ෂයට වඩා අඩු මට්ටමක වේ.

2 කොටස - පහත දැක්වන ආකාරවල නිදහස් අනුමුල සිව්ල නිදහස් දැක්වන ගෞරවය

ආ. හාම්බය නිදහස් හා ඉවත්තන නිදහස්

හාම්බය නිදහස් හා ප්‍රව්‍යත්පත් නිදහස් නීතියෙන් සජාතිත කර තිබේ. රෝ විගාලතම ප්‍රව්‍යත්පත් ආයතනයන්, ප්‍රධාන රුපවාහිනී මධ්‍යස්ථාන දෙකකුත්, ගුවන් විදුල් මධ්‍යස්ථානයෙකුත් රුපය සතු වූ අතර, පුද්ගලික අංශයෙහි ස්වාධීන ප්‍රව්‍යත්පත්, සාගරා, ගුවන් විදුල් හා රුපවාහිනී මධ්‍යස්ථාන ගොනාවකම ත්‍රියාත්මක කළේය. නම් මාධ්‍ය ආයතන පිහිටුවේ මෙරෙහි රුපය දේශාලන සීමාවන් පැනවුයේ නැත. විදේශීය මාධ්‍ය ආයතන ගොනාවකද රාජුල ත්‍රියාත්මක වේ.

ගැවුම්කාරී තත්ත්වයෙන් යුතු උතුරු නැගෙනහිර මෙනම, කොළඹ පුදුණෙක්ද මාධ්‍ය නිදහස් පිරිසීමක දක්නට ලැබුණි. බොහෝ මාධ්‍යවේදීන් ස්වයං වාර්ෂායක අනුගමනය කළේ. අව්‍යාප්‍ය මස තිකුත් කළ “ප්‍රීම් ස්වය්” ආයතනයේ 2007 තිදහස පිළිබඳ ගොළඹ වාරතාවේ මේ රෝ ප්‍රව්‍යත්පත් වර්ග කර ඇත්තේ “නිදහසක නැති” ලෙසයි. පාතික හා පාත්තන්තර මාධ්‍ය නිදහස පිළිබඳව කටයුතු කරන, අතිකුත් ආයතන හා මාධ්‍යවේදීනෙගේ ස්වාධීන රෝ මාධ්‍ය නිදහස ගැන අවධානය ගොමු කරමින් මාධ්‍යවේදීන්ට අතවර කිරීමේ හා තර්ජනය කිරීමේ ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශයේ ත්‍රියාත්මිකව විශුදු ලෙස විවේචනය කර තිබේ.

ස්වාධීන මාධ්‍ය ආයතන විසින් රුපය සහ එම් ප්‍රතිපත්ති විවේචනය කිරීම වැළැක්වීමට අවස්ථා ගොනාවකදීම රුපය උත්සාහ කර ඇත. රුපයේ පෙන්ත් නිලධාරීන් නැවත තැවතන විවේචනාත්මක මාධ්‍යවේදීන් දැඟීන් මෙස තැදින්වූ අතර, රුපය දිනාත්මක ආකාරයෙන් යුතු දැක්වන ප්‍රව්‍යත්පත් පළකිරීමට කතුවරුන් හා ප්‍රකාශකයින්ට බ්ලූස්ම් කළේය. වර්ෂය තුළ මාධ්‍යවේදීන් විවිධාකාරයේ අතවර හා තර්ජනවලට සාරනය විය. ආරක්ෂක ලේකම් ගොඩානය රාජ්‍යකාෂ, හමුදාපත් සරත් ගොන්සේකා හා කමිකරු ඇමති මරවින් සිඳුවා වැනි රුපයේ හා හමුදා නිලධාරීන් කළ ප්‍රකාශ. රුපය පිළිබඳ විවේචනාත්මක මේ පළකළ මාධ්‍යවේදීන් මුහුණ පා සිටි තර්ජනාත්මක පරිසරයට, වැඩි දායකත්වයක සපයීය. අගෙන්තු 04 වෙනිදා කමිකරු ඇමති හා ඔහුගේ පිරිවර විසින් රුපවාහිනී මාධ්‍යවේදීන් දෙදෙනෙකුට පහර දෙන ලදී. නොවැම්බර 14 වැනිදා සිඳුවා සහ තවත් නිදහස් අන්වයර ලෙස රුපයේ හා අරුවූ ඇතිවිරීම, ආරක්ෂක කිරීම, පහර දීම ආදි බෝද්‍යා නවයක් පිළිබඳව කොළඹ මහාදිකර්ජායේදී ත්‍රියාත්මකරුව විසින් නඩු පවරන ලදී. දෙසැම්බර 17 වැනි දින මෙම නඩුව සම්බන්ධ පත්වුයේ සිඳුවා වත්දී වශයෙන් රුපයිල 750,000ක (බ්‍රේලර 6,640) ගෙවීමෙන්, අනුගතයේදී මාධ්‍යවේදීන්ට පහරදීමෙන් වැළැක්වීමෙන් බවටත් එකාග්‍රීමෙන් පසුවයි.

මාරු 07 වැනි දින තුළු ව්‍යුත්ත මුද්‍රා එකතු නීතියෙන් අවස්ථා රෝගුලකි ගිවතේ ‘සන්ඩ් වයිසිලිස්’ තීරු මිටි රාජ්‍ය, ජේ. එස්. විස්සනායාගේම් අත්අධිංශුවට ගත්තේ, මුද්‍රානාලයක මිමිකරුවින් හා අන්තර්ජාල වෙති අධිවියක තිස්සනායාගේම් හැඳුම් වූ වි.ජේසිංග්‍රන් සහ වලොල් වෙශිවේල් සමාගම. අවසානයේ තිස්සනායාගේම් හා ඔහුගේ සායනයට තුළු තුළු වැළැක්වීම් පතන ගිවතේ අගෙන්තු 25 වෙනි දින රුපය නඩු පවරන ලදී. වෙය එම පතන ත්‍රියාත්මක වූ අවුරුදු 30ක ඉතිහාසය තුළ මාධ්‍යවේදීයෙකුට නඩු පවරන ලද ප්‍රථම අවස්ථාව වේ. “නොරත් රුපයිල් මත්ත්ල්” සගරාවේ කතුවරකා හා ප්‍රකාශකයා වූ තිස්සනායාගේම් විරුද්ධාධිව රුදිරිපත් කළ බෝද්‍යා වුයේ, රුපය අපකිරීමියට පතනයිරීමට කුම්තතුවය කිරීම, තුළුත්වාදී සංචිතානයට ආධාර කිරීම හා අනුබල දීම හා ඔහුගේ සාගරාව පළකිරීම තුළුත් තුළුත්වාදායට ආධාර කිරීමට රාජ්‍ය නොවන සංචිතානවලින් මුදල බැඳුනීම ආදිය වේ. රුපයේ අදහස වූයේ ආරක්ෂක හමුදාවලට විරුද්ධාධිව පළකරන අදහස වෙනි වාර්ගික අසම්බුද්‍ය ඇතිවිරීම සහ රාජ්‍ය අවමානයට පතනයිරීමෙන් කොට් සංචිතානයට ආධාර හා අනුබල ලැබෙන බවයි. වර්ෂය අවසානය වන විටත මෙම නඩුව විභාග වෙශින් පැවතුණු අතර, තියුණාම දැඟටම අත්අධිංශුවේ පසුවයි. නොහඳුනන පුද්ගලයින් මෙම මාධ්‍යවේදීනෙගේ පවුලට තර්ජනය කළ බවද වාරතා වේ.

මැයි 22 වන දින “ද ගෙෂන්” ප්‍රව්‍යත්පත් තියෙන්පත කරමින් හා ආරක්ෂක ලේඛක කින් නොකාර නාදුනන පුද්ගලයෙන් විසින් පැහැරෙන ගොස දුරුහු ලෙස පහර දෙන ලදී. පැය ගොනාකට පසුව නොකාර ඔහුගේ තිවික අසලදී නිදහස් කරනු ලැබේ. ශ්‍රී මෙරා ත්‍රියාත්මක ප්‍රව්‍යත්පත් ක්‍රියාවලයින් සංගම් ප්‍රාග්‍ය ප්‍රාග්‍ය විශ්වාසය වූයේ මෙම පහර දීමට සේවුව නැතුවෙන් වැඩිහිටි ප්‍රාග්‍ය විශ්වාසය වූයේ මෙම පහර දීමේ සම්බන්ධයෙන් කිසිවෙතුට නඩු පැවරුයා වේ.

මයි 28 ටෙත් දින රුපවාහිනී මාධ්‍යමවේදීන් වන ඒ. දේවකුමාර හා මඟ්‍යත්දුන් වරදන් ගාසතයේ තමන්තුරයිනි යනුරු පදියෙකින් නිවසට පැමිණෙමින් සිටියදී මරා දුන් ලදී.

පුම් 01 වෙති දින ප්‍රචලිත කළුවේදීයක සහ ශ්‍රී ලංකා ප්‍රචලිත ආයතනයේ ව්‍යාපෘති සම්බන්ධිතාරක නාමල් පෙන්වා සහ ප්‍රිතානන මග කොමිෂන් කාර්යාලයේ දේශීය කාර්ය මණ්ඩල සාමාජිකයෙකුට්, ඔවුන් ප්‍රචලිත ආයතන කාර්යාලයෙන් පිටත ව යදා යුතු විසින් පතර දුන්න. දෙපද්‍රනාටම තුවාල වූ නමුත් මේ සම්බන්ධියෙන් තිසිවෙකු අත්තංඛාවට ගත්තේ නැත.

එමුන්ගේ පාලනය ගටයේ පැවති ප්‍රයෝගවල මුදුන හා විකාශන මාධ්‍යට කොට් සංවිධානය විසින් ඉතා තදින් සීමා පනවන ලදී. “මායිම් රුහි වාරතාකරුවන්” නම් සංවිධානය කොට් සංවිධානයේ නායක වේල්පිල්ලේ ප්‍රතාකරන හැඳින්වුයේ “ප්‍රචලිත නිදහස් ගෙදරු කරගන්නාක්” ලෙසයි. කොළඹ දෙමළ මාධ්‍යමවේදීන්ට කොට් සංවිධානය තරජනය කළ බවට වාරතා ඇති අතර, කොට් සංවිධානයේ පාලනය ගටයේ පත්තින ප්‍රයෝගවල සිට් වාරතාකරන මාධ්‍යමවේදීන් ඇතර ස්වයා වාර්ණය පොදු දෙශීයක විය.

අත්තරජාල තිදුළය

2007 පුත්‍ර මසදී රෝ විශාලතම අත්තරජාල සැප්‍රෝම් කරවන් දෙපද්‍රනාට කොට් සංවිධානයේ තිතවාදී වැම්ල් තෙටි වෙති අධ්‍යක්ෂ ප්‍රවේශ ප්‍රහස්‍යකම් සීමා කරන ලෙස රුහු නියෝග කළේය. වර්ණය අධ්‍යක්ෂ වන විටත මෙම ප්‍රවේශ ප්‍රහස්‍යකම් යථා තත්ත්වයට පත්කර නොවුතු.

ප්‍රදුග්‍යයෙන් හා කණ්ඩායම්වලට සාමාන්‍ය R-මේල් ඇතුළු අත්තරජාලය තුළින් අදහස් හුවමාරු කර ගනීමට හැකියාව තිබේ. විරද්ධ පක්ෂ වලින් අනුග්‍රහය දක්වන වෙති අඩවි ගණනාවක රුහු සම්බන්ධයෙන් විශ්වාස්‍යමතක මත පැමූ විය. “සිංහල පාරියට දේශී වුවත්” මරා දුන් ලෙස ඉල්ලා සිට් වෙති අඩවි, සම්බන්ධියෙන් රුහු තිසිම පියවරක් ගත්තේ නැත.

අධ්‍යක්ෂ සහ සංස්කෘතික කටයුතු

අධ්‍යක්ෂ තිදුළය හෝ සංස්කෘතික කටයුතු සම්බන්ධියෙන් රුහු තිසිම සීමා කිරීමක නොතිබුතු.

ආ. සාමාජික රැකිවීමේ තිදුළය හා සම්බන්ධියෙන් සිෂ්ට පිළිගියුම් තිදුළය

රැකිවීමේ තිදුළය

රැකිවීමේ තිදුළය නීතියෙන් ලබා දී ඇති අතර, රුහු සාමාන්‍යයෙන් මෙම අධ්‍යික්‍රියා ගරු කළේය. කෙසේ වෙතත් සම්භර සීමාවන්ද පනවා තිබුතු. උදාහරණයක වශයෙන් 2005 හැඳි නීති රෙගුලාසි යටතේ රැකිවීම්, සහ සහ පෙරහැර ආදිය සීමා කිරීමේ බලය ජනාධිපතිව දී ඇතේ. ජනමත විවාරණයකට දින නියම කළ විට දේශපාලන ස්වරුපයක් ගන්නා යෙළුවාම් ශේ රැකිවීම් පැවත්වා නොහැකි ගැඹු නීතියෙන් සඳහන් වෙතත් විරද්ධ පක්ෂ හා සුළු පාරික කණ්ඩායම් ඇතුළු සියලු දෙනාටම යෙළුවාම් ආදිය පැවත්වීමට රුහු අවසර දුන්නේ.

ආයුරු කිරීමේ තිදුළය

ආයුරු කිරීමේ තිදුළයට නීතියෙන් ඉඩ දී ඇති අතර, රුහු සාමාන්‍යයෙන් මෙයට ගරු කළද හැඳි නීති රෙගුලාසි යටතේ වැනි අවස්ථාවන වලදී යම් යම් සීමාවන පනවන ලදී. රුහු බොහෝ විට විවිධ ප්‍රදුග්‍යයින් අත්තංඛාවට ගත්තිවත් ප්‍රශ්න කිරීමට පදනම් කර ගත්තේ ඔත්තුකරුවන් විසින් සපයන ලද ඔවුන්ගේ සබඳතා පිළිබඳ නොරුරුයා.

කොට් සංචිතය ඔවුන්ගේ පාලනය කටයුතු පැවති ප්‍රදේශවල අසුරු කිරීමේ නිදහසට ඉඩුන්නේ නැති. කොට් සංචිතය සහ රී.එම්.බී.පී. සංචිතය යන දෙකම ඔවුන්ගේ දේශපාලන රිස්ටීම්වලට පැමිණෙන ලෙස මතිසුන්ට බල කළ බව වාර්තා යේ.

പാ. ആര്യൻ നിറയ്ക്ക

නිතියෙන් බුද්ධාගමට ප්‍රතිඵලි තහනක ලබා ඇති නමුත් අනිකුත් ආගමිකයෙන්වල ඔවුන්ගේ ආගම් පැදිංචීමේ නිදහස් තහවුරු කර තිබේ. සාමාන්‍යයෙන් රෝග මෙම අධිකියට ගරු කළේය. පුරුවයියෙන්ගේන් වැසි කොටස බුද්ධාගම අදහන අය වුවද, රාජන් ආගමක තොවීය.

විදුලිය ප්‍රජකාන්තට රැටී කටයුතු කළ හැකි ව්‍යවත්, ඔවුන්ට තාවකාලික විධි බලපත් දීම මැගින් විදුලිය ආගමික යේවකයෙන් සාධිතාව සීමා කිරීමට රජය කටයුතු කළේය. රජය සම්බන්ධ මූල්‍යපදිංචි වී ඇති ආගමික නිකායන්ට පමණක් ඩොලුවකරය සීමා විය.

ව්‍යුත්තිකත් ක්‍රෙඩිටරුම වලට ආගම ඇදුම්වත, මම ආගම් සහ පැවත්තේම සඳහා පහසුකම් ඉදිකිරීමට ඇති අනිවාච්‍යතා නිශ්චිත නමුත, පළාත පාලන ආයතන අලුත ව්‍යුත්තිකත් තිබායන ලියපදිංචි කිරීම, ඔවුන් වදින - පුද්‍ය ස්ථාන ඉදිකිරීම හෝ පුද්‍ය කිරීම හෝ වැළැක්වීම නීති ඔවුන්ට අවශ්‍ය ආකෘතිය ව්‍යුත්තිකත් කළේය. 2003 වර්ෂයේදී ගෞෂ්ඨාධිකරණය දුන් රීඛදුවකින් ප්‍රකාශ කළේ එහිම ප්‍රදානයකට එහිම ආගමක ඇදුම්ව ඇති නිදහස, ව්‍යවස්ථාවන් තහවුරු කර ඇති නමුත ආගමකට ගරුව ගැනීම් නිශ්චය එකට ඇතුළත තොට්ත වෙයි.

සමාලිය අපවාර සහ අකාධාරණ ලෙස සැලකීම්

පුම් 06 වෙති දින මාලයේ, තෙවන කළචාර දේවස්ථානයේ පැවත්තෙහි පුජාවක ගෙදු ද නිකුත්ත ච 05 දෙනෙකු විසින් නතර කරන ලදී. පුජාවට සහභාගි වුවන නිවෙක කරා ගැටු පොලිසියා ගම්පයිකා දේවස්ථානය කොළඹකුම් හා පුරකත්මා භා එහි සේවකයෙන් 05 දෙනෙකුට පතරදීම තබාත්ත්විය හැකි වුයේ නැති. පසුව පොලිසිය සකකරුවන් අව දෙනෙකු අත්තඩ්ගුවට ගත්තතර, පුම් 07 වෙති දින ඔවුන් ඇප මත නිදහස් කරන ලදී. වර්ෂය අවසාන වන විටත මේ පිළිබඳව වෙනත් දියිය පිළිවරක ගෙන ගොත්තියි.

සැරත්මිලර 21 වෙති දින ත්‍රිකුණාමලයේ රජයේ ආරක්ෂක කපොලු ගොනාවක් අසූ අධිකාරක්ෂක කළාපයක්ද කොළඹවර්ත් කොට්ඨාසී ප්‍රධාන ප්‍රජක සිවගුරුරාජු තුරකේකළ මරා දුමන ලදී. මෙම ව්‍යුහයනෙහි තිසිම ප්‍රගතියක පෙන්නාම තුළ නැතු.

ඩී.එම්.වි.සී. සාම්බිනයක් මුස්ලිම් ජනතාවට තරඟනය කිරීමේත්, සිරහැර කිරීමේත් ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තැගෙන්කිර මුස්ලිම් හා දෙමළ ප්‍රජාවන් අතර ගැටුම්කාරී තත්ත්වයක් වාර්තා විය. උදුහරණයක ලෙස එරුවුර් ප්‍රයෝගය මුස්ලිම් ජනතාවට වෙති තැබීම විරුද්ධය මඟ 26 වැනි දින එහි කඩිකාප්ප වකා දෙමළ, 3000ක පමණ දෙනා පෙළපාරි ප්‍රවානවුන. කළුණ් වලදී මරා දම්ඩු ලැබූ මුස්ලිම් පාතිකයෙකුගේ අවම්ගුලෙන පසුව කාත්තන්කුඩී හා එරුවුර් හිඳී මුස්ලිම් ජනතාව පුත් චිත්‍ර දින මහා වෘත්ත වර්ජනයක් පැවත්වා.

යුද්ධ්‍ය විරෝධයක් පිළිබඳ සිද්ධීන් කිසිවක් වාරතා වී නැත.

ଓে শিল্পাদ বিষয়াত্মক কানিংহামক সদৃশ www.state.gov/g/drl/irf/rpt তি আৰি 2008 রুগতৰ আগমিক
বিজ্ঞপ্তি প্রিলিভ পৰিৱেচন বলৈনৰ.

ආ. ගෙනු එක්ස්ප්‍රෝ නිලධාරී, අභ්‍යන්තරම අවතැක වූ පුද්ගලයින්, කරුණගතයෙන් ආරක්ෂාව හා රෙඛියිලාබද්‍ය හත් පුද්ගලයේ

గෙනත තිබුන යැයේ නිදහස හා වාසය කරන සංඛ්‍යා තොරාගැනීමේ නිදහස මෙන්ම රටට ආපසු පැමිණීමේ නිදහස තීතියෙන සෑම පුද්ගලයෙකුවම ලබා දී ඇත. කෙසේ වෙතත හාටිතාවේදී රුප මෙම අයිතිය බහුවාද අවස්ථාවන්හිදී දැක්ව සිමා කර තිබේ. කොට සංඛ්‍යා සම්ඟ කරන තුදුධිය නිසා උතුරු හා නැගෙනහිර සිට කොළඹට එන ජනය දැකි පරික්ෂාවන්ට හාජනය තීර්මට සිදුවිය. හදුනී රෝගුවකි 23 ගවෙන අවශ්‍යවත ආකාරයට උතුරුන් හා තැගෙනහිරෙන පැමිණුන දෙමළ ජනක මිශාපදිංචි තීර්ම කොළඹ පොලිය වලින ප්‍රතික්ෂේප තීර්ම නිසා ගැවුමට එදිනී ඇති පුද්ගලයෙහි සිනිහි ඔවුන්ගේ නිවෙක වලට ආපසු යැම්ව සම්ඟ අවස්ථාවන්හිදී ඔවුන්ට බැල කෙරුණි. ගාසනයේ හා ත්‍රිකුණාමලයේ දෙමළ ජනකාට ඩිවර කටයුතු වලදී බරපතල සිමාවන්ට මුළුණ පැම්ව සිදුවිය.

රටතුල ගෙනත කිරීම සඳහා ආරක්ෂක හමුදාවලන නිකුත් කරන අවසරපතක දෙමළ රන්තු විශේෂයෙන්ම, ගාපනයේ පිටතවන අය, ලබාගත යුතුයයි රැක නිස්ම කරලේය. අනිකුත් පුරවැකින්ගේ මෙන් තොට දෙමළ පාතිකයන්ගේ හැඳුනුම්පත, ආරක්ෂක හමුදාවන්ට දෙමළ පාතිකයන් පහසුවෙන තදනාගතහැකි ආකාරයට, සිංහල හා දෙමළ යහු හාමා දෙකෙන්ම මුද්‍රාය කරන ලදී. ගාපනයෙන පිටවීම සඳහා හමුදාවේ සිව්ච කුඩාතු එකකයෙන සේ සමහරවී රීඩ්සි.සි.සා.විධානයෙන්ද අවසර ලබා ගැනීමට ගාපනය වැකින්ගේ තිස්ම කෙරේනි. බොම්බා ආරං මාරුග වලට අනුව පොරාත්තු ලේඛනයේ නම් ඇතුළත තිරීමෙන් පසු ගාපනයෙන පිටවීමට මාස 05ක පමණ කාලයක බලා සිටීමට සිදුවේ. හමුදාවන් තිස්ම කරන ලද ඇදිට් තීතියද ගාපනයේ වැකින්ගේ ගෙනත මින් සිමා කරලේ.

කොළඹ හමුදා මුරපෝල වල සිටින හමුදා හටතේ බොහෝ වේ දෙමළ ජනකර හිරිහැර කරති. රත්ක, නැගෙනහිර පාලනය කාරුවක ලෙස තමන ගටනට ගැනීමෙන පසුව, රජයත්, ටී.ආම්.වී.ඩී. සංවිධානයන විසින් මුරපෝලට තියාත්මක කිරීම නිසා එහි නිවයියනට, විශේෂයෙන්ම දෙමළ ජනතාවට නිඛුතයක ගෙනු බිමන යැමුව බාධ පැමිණුති.

හමුද කදවුරු හා අධිකාරක්ක කළප පුද්ගල, සිවිල් ජනතාවට ආත්‍යුවීක තොගකි සිම්බ ප්‍රවේශ පහසුකම් සහිත පුද්ගල, ලෙස පවත්වාගෙන යන ලදී. බොහෝ හමුද කදවුරු වල සිට දැඟ වශයෙන් සැතපුම් 2.5ක අර්ථ විෂකම්භයක සිතින පුද්ගලයක පුරු අධි ආරක්ෂක කළප පැවත්තා. මෙම අධි ආරක්ෂක කළප සඳහා වෙනතර ඇති රුම් අවශ්‍ය ප්‍රමාණයක වඩා වැඩි යැයිද, මේ තිකා ගපනය ආතුෂු පුද්ගලව දෙමළ ජනගාල කෘෂිකාර්මක ඉඩම් වලට එය අනිතකර ලෙස බලනා ඇතියිද යන්න සම්භර නිර්ක්ෂකයන්ගේ අදාළ විය. කොට සංචාර්භානයේ හා රජයේ ආරක්ෂක හමුද අතර සහන ආරම්භීමට පෙර දෙමළ ජනගා පදිංචිව සිටි, කොට සංචාර්භාන තිකා ඕවන් ගරදා ගිය තැයෙනුතිර මූත්‍ර හා සාම්ප්‍රද හි ඉඩම්වල විශාල අධිකාරක්ෂක කළපයක පිහිටුවන බව ජනාධිපති 2007 දී ප්‍රකාශ කළේය. මෙම අධි ආරක්ෂක කළපය පිහිටුවීම අනියෝගයට ලක් කරමින් පැවරු තඩු ගුණ්ඩාධිකරණය නිෂ්ප්‍රහ කළේ රජයේ ආරක්ෂක පියවරක පද්ගලකින තබවතින අනියෝගයට ලක් කළ තොගකි වෙ ප්‍රකාශ කරමිනි.

අභ්‍යන්තරව අවත්තන ව පද්ගලයේ

අභ්‍යන්තරව අවතැන වූ පුද්ගලයන්ගේ මානව සිමක්ම පිළිබඳව මහජේක්මග තියුණීතය වූ වොලටර කළීන ලැයි මාසයේ නිකුත්කළ වාර්තාවකට අනුව වර්ෂය ආරම්භය රටේ සිටි අභ්‍යන්තරව අවතැන වූ පුද්ගලයින් සංඛ්‍යාව 577,000 කට වැඩියෙදි සඳහන් කර තිබේ. මෙයට ගෙවුම් කෙනින අධ්‍යාපනයේ අවතැන ව්‍යවහාර මෙතම 2004 සූත්‍රාමියෙන් අවතැන ව්‍යවහාර අභ්‍යන්තරව විය. සර්ථාගතයින් පිළිබඳ එකස්ස පාලීත්තාගේ මහ කොමිෂන් වර්ග වාර්තා කර ඇත්තේ 2006 ජනතාරියෙක් සිටි උතුරු හා තැයෙන්තිර අවත්ත්වාත් සංඛ්‍යාව 261,453ක බවයි. මින් දැන වශයෙන් 230,000ක පමණි උතුරු අලෙතෙන සංඛ ඇවුම්මේ පතිළුයෙක් ලෙස අවතැන ව්‍යවහාර විය.

2006 සහ 2007 අතර කාලයේ නැගෙනහිර මධ්‍යමලපුව හා ත්‍රිකුණාමලය දිස්ත්‍රික්කවල අවතැන වූ පුද්ගලයින් 170,000කින්, මධ්‍යමලපුවේ 8,300ක හා ත්‍රිකුණාමලයේ 4,200ක හරු අන් සියලු දෙනාම, සරණාගතයන් සඳහා වූ මහ කොමිෂනරස් කාරුගලය (UNHCR) සහ රජය වර්යය තුළදී ත්‍රියෙන්මක කළ වධිපිළිවෙළත් යටතේ නැවත පැමිණ තිබේ. ඉතා දිර්ණ කාලයක් අවතැන වී සිටින අය අතර කොට්ඨ සාම්බානය විසින් 1990දී ගාපනයෙන් පිටම් කරන ලද මුස්ලිම් ජනකාද වන අතර, ඔවුන්ගේ බොසු දෙනෙක තුවමත පුරුත්තලමේ කළවුරු වල පිටතවේ. අනෙකුත මින්දී අවතැන ව්‍යුහන්ට, මූලික වශයෙන් දෙමළ ජනකාවට, ඔවුන් වාසය කළ පුද්ගලවෙළත් ගාමට රජය ඉඩ දී තැන්නේ ඔවුන් පිටතවූ පුද්ගල අධි ආරක්ෂක කළමන ලෙස පුකාඟ කර ඇති බවිති.

අවතනේ වුවන්යේ කළුවුරු වල මූලික අප්පාර බෙජේවිත සිදුවන බව සොයාගත් එකසත් පාතිත්තේ සරඟාගතයන සඳහා වූ මහ කොමිස්‍රෙස් කාරකාලය (UNHCR) මෙම ප්‍රශ්නය විසඳුම්ව දැඟීය හා විදේශීය රාජ්‍ය තොට්ත සාම්බාන ගොනාවක සම්ග කෙටුවු කර තිබේ. මූලික අප්පාර වලට අමතරව, අවතන් වුවන්යේ කළුවුරු වල සිටින ලුම්ධින හා තරුණාධිත බ්ලූහත්කාරෙන් බදාවා ගැනීමට රී.එම්.එෂ්. සාම්බානය තිකාකරන බවටද විජ්‍යාසිය වාර්තා තිබේ.

වනත් පුද්ගලයෙන් පිටතේම සිහිවා ඇති මුරඟාල තුළින් පුද්ගලයෙන් පිටතේ සිමා කරමින කොට සංවිධානය බලපත්‍ර නිකුත් කිරීමේ ක්‍රමයක දිගටම පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. තම පාලනය විටේ පවතින පුද්ග තුළින් ගමන කරන සිව්ල වශියෙන්ගෙන කොට සංවිධාන තිරණුරුථම බල අයකරගෙන තිබේ.

රජයේ හමුදා හා කොට් සංචිතයක අතර සටන් දිගුවට පැවතීම උතුරු කටයුතු කරන මානුෂීය සංචිතයල නියෝගීතයෙන්ගේ, අවත්ත්වූවන්ගේ ආරක්ෂාවට තරජනයක විය. සපේශ්මීබර මාසයේ මුළු හාගයේදී හමුදා ගුවන් ගාහා කොට් සංචිතය පාලනය ඇටෙන පැවති දිමුගාවිච් නගරයට බොම්බ හේලු අතර, තුන්වත් වතාවටත් එකස්ථ ජාතීන්ගේ ආහාර ව්‍යුහවහාන් සහ මානුෂීය කටයුතු සම්බන්ධීකරණ කාරකාලය එවාදින් ගැලවුණේ ගනතම්ති. මෙම සිද්ධියෙන් පසු අන්තර්ජාතික රුහුකුරුයි ක්මුවුව හැර සියලුම අන්තර්ජාතික මානුෂීය සංචිතයලට උතුරු ප්‍රංශුකායෙන් ඉවත්වන ලෙස රඟය අඟා කිරී ආරක්ෂක ගේතු දක්වමිනි. මෙහි ප්‍රතිඵලයක වශයෙන් ගෙවුදා සපුළු හා නිවෙස ඉදිකිරීමට අවශ්‍ය හාජ්‍ය ඇතුළු එම ප්‍රංශුවල ඉන් තදින් අවශ්‍ය වන ද්‍රව්‍ය, ප්‍රවාහනයේදී දුෂ්කරතා අති වූ බව ජාත්‍යන්තර මානුෂීය ආධාර සපයන්න ව්‍යාපෘතා කර තිබේ.

කොට්ඨාස සංවිධානය යටතේ ඇති පුද්ගලිකම පාලන අග්‍රහාර වන කිලිනොවිය දෙසුට රජයේ හමුවල ඉදිරියට යන විට එහි සිටි තේවාසිකයන් දෙය දැහැසු ගෙවනකට වන්න පුද්ගලය ඇතුළට පළාතාමට බල කෙරේ. වර්ෂය අවස්ථා වන විට සම්පූර්ණ පන්තුවනාය 375,000ක ලෙස ඇස්තාලීතතු කර තිබු කොට්ඨාස සංවිධානය යටතේ ඇති ඩුල් පුද්ගලයේ පිටතවන අවත්ත් මුවන සංඛ්‍යාව 230,000 - 300,000 ක් පමණ වේ සයි ඇස්තාලීතතු කර ඇත. බොහෝ ප්‍රවාශම මෙහි වරකම තම සංඛ්‍යාව ගරු දාමා යුතුව බල කෙරේ.

අවත්තන වූ පුද්ගලයින් රජයේ පාලන පුද්ගලවලට ලැබා වූ විට රජය ඔවුන්ට අවශ්‍ය තක්කව කාමර ඉඩ තොදී, රැදුම් කුදාවුරු වලට යෙවුත්. ගාසතයෙන් හා සිලෝනොව්වියෙන් පැමිණි 800ක පමණ පුද්ගලයින් මත්තාරම දිස්ත්‍රික්කයේ අවත්තනවත්ගේ කුදාවුරු දෙකක රඳවාගෙන ඇත. ඉතා තිදින ත්‍රියාත්මක කරන දැන කුදාවුරු නීතිවලට අනුව කුටුම්බ් වහුන විවිධ දැන කුදාවුරුන් පිටත සින්ම පුද්ගලයෙක ඒ සඳහා අවසර බ්‍රාගතයුතු අතර, පවුල් එක සාමාජිකයෙක කුදාවුරු තුළ රඳවා තබා ගා ගුණු විය. පවුල් සාමාජිකයෙන් රිතිත පුද්ගලයෙන්ට කුදාවුරුන් පිටවීමට තොදුන් අතර, ඔවුනට පිටත ගෙන යන අවස්ථාවලදී පමණි. කුදාවුරුවල තත්ත්වය, විශ්චාලයෙන්ම සහීපාරක්ෂක තත්ත්වය, රාජ්‍යත්වය ප්‍රමිතිවලට වඩා ඉතා පහළ මට්ටමක බව වාරතා විය. මෙයේ දීර්ඝ කාලයක රඳවා තැබීම, අවත්තනවත්ට සැලකීම පිළිබඳ අනුතරජාතික සාම්ප්‍රදායක ලෙනම වනවසර්ථාවද, උල්ලාංකාය ය තිරෝමි.

සරඟාගතයන් ආරක්ෂා කිරීම

සර්ජාතයන් පිළිබඳව වූ 1951 පුදුත්විය හෝ එයට 1967දී සම්මත කරගත රේ වලට අනුව හෝ සර්ජාතයන්ට රැකවරුණාය සපයීම් නිවියක තැනෙ. සර්ජාතයන්ට ආරක්ෂාව සපයීම් කුමෙකුද රුපය විසින් පිළිගුවා තැනෙ. සර්ජාතයන් තිබුණා හෝ පිළිතයට තරුණයක ඇති අවස්ථාවන්හිදී ඔවුන් එම රට්ටෙලට ආපසු සැවීම හෝ පිටුවහැළු කිරීමට විරුද්ධව රුපය විසින් ආරක්ෂාව සපයනු ලදී. අවන්ත්වාවන් හා සර්ජාතයන්හිට සහාය විමෙදි රුපය එකස් ර

තානින්ගේ සරඟාගතයන් සඳහා වූ මහ කොමසාරිස් කාර්යාලය හා අනිකුත් මානුෂීය ආධාර සංවිධාන සම්ග සහයෝගයෙන් කටයුතු කරලේය.

එකඟත්වාධිර 31 වෙනිදා වන විට ශ්‍රී ලංකාකිකයින් 2,394ක ඉන්දියාවට පළාතායෙක තිබුණි. ඉන්දියා හා ශ්‍රී ලංකාව අතර ඇති පේක් සමූහ සන්ධියෙන්දී සරඟාගතයන් සහිත බැව්වූ වලට ශ්‍රී ලංකා නාලික මුද්‍රාව පහරදීමේ ප්‍රතිඵලයක ලෙස ප්‍රමාදිත හා වැඩිහිටියන් මරණයට පත්වුන.

රචන නැති පුද්ගලයින්

2003දී ඉන්දියානු සම්භවයක සහිත පුද්ගලයන්ට පුරවයිකම් බොද්ධීම් පනත මැගින් කළක රචන නැති පුද්ගලයන් ලෙස සිට්, විශේෂයෙන්ම කදුකරයේ දෙමළ ජනතාවට රටවයිකාවය බොගත හැකි විය. පුරවයිකමක නැති බෙහෙළ පුද්ගලයින්ට පුරවයිකාවය බොදෙන මෙයින්විම සපයීමට රුහු පිශාවර ගෙන තිබේ. කෙසේ වෙනත් වර්ෂය ආරම්භ වන විට 70,000ක පමණ අස්ථාලේන්තුගත කදුකරයේ දෙමළ ජනතාවට මෙම මෙයින්විම ලැබේ නොත්තේම නිසා ඔවුන් රදවා ගැනීමෙන්, අත්‍යඛාවන් ගැනීමෙන් අවබුනමක තිබුණි. කදුකර දෙමළ ජනතා නියෝජනය කරන දේපාලන පක්ෂ වල රුහු අමේවර්ජෙන් ප්‍රකාශ කළේ ප්‍රමාණයන් උග්‍රහන රුහු අසිත පාතික හැඳුනුම් පත් හා අනෙකුත් පුරවයි මෙයින්විම බොද්ධීම් වැඩිහිළුවෙන් ත්‍රියාත්මක වන බවයි.

3 කොටස - දේශපාලන අයිතිවා ගෞරව කිරීම : තම රුහු වෙනස් කිරීමට රෘත්‍යාකාරීවා අයිතිය

සාමාජික ලෙස තම රුහු වෙනස් කිරීමේ අයිතිය පුරවයිකමන්ට තිබේ නිවෙන් බො දී තිබේ.

මැතිවරණ සහ දේශපාලන සහායිත්වය

2005 වර්ෂයේදී සය අවුරුදු කාලයක සඳහා පත්වු ජනාධිපතිව විධායක බලය ඇති අතර, 2004 පත්වු සාමාජිකයන් 225කින් සම්බන්ධ තාරමුලීන්තුවට ව්‍යවස්ථාපාදක බලය කිරීමේ.

2005 ජනාධිපති මැතිවරණ සාමාන්‍යයන් සතුවුලුයක තත්ත්වයක පැවති බවට යුරෝපීය සංගමයේ මැතිවරණ තිරික්ෂකයෙන් වාර්තා කිරීම් තිබේ. කොට්ඨ සාම්බානය මැතිවරණ වර්ෂයන් කළ අතර, උතුරු නැගෙනහිර ගුණෙක් ප්‍රභාර 07ක්ද සිදු කරලේ. මෙහි පුරිඹලයක වශයෙන් උතුරු පන්ද දායකයෙන් පන්දය ප්‍රකාශ කිරීමට හැකිවුයේ 01%කටත අඩු ප්‍රමාණයකටයි. දෙමළ පන්ද වැළැක්වීමට, කොට්ඨ සාම්බානය සහ රාජපක්ෂ පන්ද ව්‍යාපාරය අතර මැතිවරණයට පෙර ඕවිසුමක් තිබූ බවට පළවු මාධ්‍ය වාර්තා සම්බන්ධයෙන් 2007 දී ආරම්භ කරන ලද පාරමුණින්තු ව්‍යාපාරය එම වර්ෂය අවසාන වන විටත නිශ්චාලයකට එළඳ නොත්තුවිනි.

රුහු අලුතින් පිශීවු නැගෙනහිර පළාත් සහාවට මැයි 10 වෙනි දින මැතිවරණයක පැවත්වීය. පුත්‍ර 04 වෙනිදා ටී.එම්.වී.ඩී. සාම්බානයේ තාක්‍ය පිළුවෙන් නැගෙනහිර පළාත් සහාවේ මහ අමේති ලෙස පත් විය. විරුද්ධ පක්ෂ සහ තිරික්ෂණ කන්ඩායම් ප්‍රව්‍යාපිතවය හා තරජනය කිරීම් ගෙන ටී.එම්.වී.ඩී. සාම්බානයට වෝද්‍යා කරමින පන්දයෙක් දක්නට විඩු අතුමිකතා විවේචනය කළේ.

අගෝස්තු 23 වෙනි දින පැවත්වූ උතුරු මද හා සබරගමුව පළාත් සහ මැතිවරණ වෘත්තී බුනුතරයක දිනාගැනීමට රුහු සමත විය. පන්දයෙක් පෙර සත් කිතිපායක සිට මැතිවරණ ප්‍රව්‍යාපි ත්‍රියා දක්නට ලැබුණාත් පළාත් දෙනෙක්ම මැතිවරණය තිබුණු හා සාධාරණ ලෙස පැවත්වූ බව තිරික්ෂකයෙන්ගේ මතය විය.

පාරමුණින්තුවේ මන්ත්‍රීවර් 225න් 14 දෙනෙක් කාන්තාවන් වූ අතර, 05 දෙනෙක් අමේති රදවී දුරුණ. ග්‍රෑම්ඩාඩිකරණ විනිශ්චුරුවෙන් 11 දෙනෙක් දෙදෙනෙක් කාන්තාවන් විය. පාරමුණින්තුවේ දෙමළ ජාතිකයින් 34ක්ද, මුශ්මෙ පාතිකයින් 24 දෙනෙක්ද සිටියන්. කාන්තාවන් හෝ සුදු ජාතික සඳහා තියෙන් ආසන සංඛ්‍යාවක හෝ දේශපාලන පක්ෂ වලට ලැබෙන ආසන සංඛ්‍යාවන් වෘත්තියෙන් තිබුණි.

ରେଣ୍ଡ ଟ୍ରେନ୍‌ଗ୍ରାମ ଓ ଲିନିଲିଙ୍କ ପାଇଁ

නිල දුෂ්ඨය පෙනු ලබයි සෑම මෙහෙයුම දීම නිතියෙහි තහවුරු කර තිබේ. කෙසේ වෙතත් රජය මෙම නිති සාර්ථක ලෙස ත්‍රිකාණා තොකළ අතර, නිප්පාරිත කිසිම බිඟක හෝ සැකයක නැතිව දුෂ්ඨ ක්‍රියාවත්ති යෙදුණි.

රජය කොත්තුත්තුවල රෙන්ඩර් කුදාලීමේ හා මිලදී ගැනීමේ ත්‍රිකාවලිය වනිවිද හාටයකින් තොර වූ බැවින රෙන්ඩරය දිනාගත තොහකි වූ අය බොහෝ වට දුන් වෝදුනා ඉදිරිපත් කළේ. සියලුම යුද උපකරණ මිලදී ගැනීමේ එකම ආයතනය ලෙස පිළිව වූ "ඍංකා ලොජිස්ටික් අන්ධි වෙක්නාලොජික්" අතුළ අලුතින් පිළිවනු ලැබූ අරඹ රාජ සංස්ථා ගොනාවක ඉහළ තනතුරු දුරකා ලද්දේ රෙඛ්ස්ස් රජය නිළධාරීන් විසිනි. සමහර ආරක්ෂක කොත්තුතු පුදානය කිරීමේ දී විශාල අයුතු ගෙවීම කළ බවට විවෙචන තිබුණි. රජය 2007දී අලුතින්, පාඩු ලබන ගුවන් සේවාවක වූ "ම්හිනු එකාර" පිළිවුවීමට ගොදාගත්තේ රජය විශාල අරමුදු වන අතර, එහි ඉහළ නිළධාරීන් ලෙස කටයුතු කරන්නේද රෙඛ්ස්ස් රාජ නිළධාරීන්ම වේ. මැයි 01 වෙනි දින ම්හිනු එකාර සමාගම බංකාලොත් වූ අතර, එය නැවත අරුණීම සඳහා 2009 අයවැයන් බොලර් ම්ලයක ගොනාවක වෙන් කරන ලදී.

අලුත් හා දුෂ්චා පිළිබඳ ලේඛනා විමර්ශනය කිරීමට පිහිටුවන ලද කොමිසමට පැමිණි 2,668ක ලයිතු ඇතර, වර්ෂය අවසාන වන වට මෙයින් 965ක විභාග වෙමින් පැවතුණි.

රජයේ තොරතුරු මහජනතාවට ලබා ගෙවීමේ බව තහවුරු කරන නීතියක තොත්තුවේ.

4 කොටස - මානව සිම්කම් කිහිපයේ පිළිබඳ තෝරුකා සම්බන්ධිතයෙන් අන්තර්ජාලීක හා රාජ්‍ය තොටෙන සංවිධාන ම්ගිනි කෙරෙන විමර්ශන පිළිබඳව රැඹුයා ආකෘතිය

କୁମାରୀଙ୍କ ପଦିବିନ ରତ୍ନଙ୍କ ବାଦିକ ମିଶ୍ର ଅଳ୍ପ ମାନ୍ଦ ଶିଶୁକର୍ମ ଉତ୍ତରାଜ୍ୟର ରିତି ପିଲିବାରେ ମିଶ୍ରରଙ୍ଗର କର କୋଣାର୍କ ତୋରନ୍ତରେ ପାଲକିରିଥିବା ଦେଖିଯ ଏ ଅନ୍ତରର୍ତ୍ତରିକ ମାନ୍ଦ ଶିଶୁକର୍ମ କଣ୍ଠବାଣୀ ଗୁଣାନ୍ତରକ ଦିଗରି କରିଛନ୍ତି, କର ନିବେ.

ප්‍රකාශිත රුදුවූම් සංඛ්‍යාතවලට බාධාවකින් තොරතු පිවිසීමට අත්තරත්තාකින් රතුකරුයා කම්මුවට (ICRC) රැඟ දිගටම ඉඩ දැන්නෙයා. රතුකරුයා කම්මුව විසින් පාත්‍රත්තාතර මානව හිතවාදී නීති පිළිබඳව ප්‍රාග්‍රහී කිරීම් උපකරණ සපයු අතර, ආරක්ෂක හුමාදාවන්ට ඒ පිළිබඳව ප්‍රාග්‍රහීවක්ද ලබ දේ. වර්ණය තුළ රතුකරුයා කම්මුව දෙමළ රෝම් කොට් සංඛ්‍යාතනෙයා පාලනය යටතේ පවතින ප්‍රදේශවල සෞඛ්‍ය අධ්‍යාපන ව්‍යිස්ථාපන පැවත්වූ අතර, බන්ධනාගාර රුදුවූයෙන්ට සනීපාරක්ෂක හාජුබ්, ඇංමේ සහ ඩිජ්‍යාලි භාජුබ් වැනි උද සපයනා ලදී.

නීතියෙන් ශ්‍රී ලංකා මානව සීමිකම් කොමිසටර (SLHRC) ඉතා පුරුෂ බලනැල හා සම්පත් ලැබේ අතර, හිසිම උස්‍යාධිකරණ මග කාක්ෂිකිත්වකු ලෙස කැදුවිය තොහේකිවත් ලෙන්ම එහි තිළ රාජකාරී කටයුතු සම්බන්ධයෙන්ද තඩු පැවරීමක්ද කළ තොහේයි. කෙසේ වෙනත් ශ්‍රී ලංකා මානව සීමිකම් කොමිසටර මෙම බලනා ප්‍රයෝගනායි ගත්තේ ඉතාම කිලාතුරකිනි. 2006 වර්ෂයෙන් සිට කොමිසලේ ගාපනය ගාබුවට වාර්තා වී ඇති සිද්ධීන් 200කට වයි සංඛ්‍යාවක විමර්ශනය කිරීමට හිසිම පිළිවරක ගෙන නැති. ශ්‍රී ලංකා මානව සීමිකම් කොමිසටර ලැබෙන පැමිණිල් පිළිබඳව කටයුතු කිරීමට තරම් කරය මෝඩියුක් හේ සම්පත් තොත්තු අතර, රෝගීන් පුරුෂ සහෙරුනුයක තොලටුණි. ශ්‍රී ලංකා මානව සීමිකම් විමර්ශන සඳහා අධිකරණාමය පුලුවූ ගෙනිමන් මුළු පරික්ෂණ වලදී අපරාධ විමර්ශකයෙකු ලෙස කටයුතු කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කළේය. 2007 දෙසැම්බර් මාසයේදී ශ්‍රී ලංකා මානව සීමිකම් කොමිසලේ කටයුතු වලට රෝගී මැදිහත්වීම් හේතු ලෙස දැක්වුම්න්, පාතික මානව සීමිකම් ආයතන සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර සම්බන්ධිකරණ ක්‍රියාව, ශ්‍රී ලංකා ගොම්මස, නිර්ක්ෂක තත්ත්වය පහත දැමීවිය.

2004 වර්ෂයේ පිළිවුත ලද ශ්‍රී ලංකා මානව සිමකම කොළඹමේ වධ හිංසා නිවාරක අධික්ෂණ එකකයේ කටයුතු ප්‍රමාණවත් තරම් පරිදි තොමත්තිවීම නිසා 2006 වර්ෂයේ නතර විය.

කොට සංවිධානය විසින් 2004දී මානව පිළිකම් සඳහා වූ උතුරු තැගෙනහිර ලේකම් කාරකාලය (NESOHR) පිහිටුවන ලදී. ආරම්භයේ සිටම එකට ඉඩිම ආරම්භ වල සිට ප්‍රමා සොල්ඩාට්‍රුවන් බඳවා ගැනීම දක්වා වූ පැමිණිලි සිය ගානනක ලබාදු ඇති අතර මෙම ලේකම් කාරකාලය කොට සංවිධානයට නිවු සම්පූර්ණ සඳහා ප්‍රතිචාර නිසා සම්පරි ක්‍රියාවලීම් එක් විශ්වාසනීයත්වය පිළිබඳව ප්‍රක්ෂේප කළ යුතු.

වඩා පුරුෂ්‍ර මානව හිමිකම් කොමිෂන් කාර්යාලයක තේ එය වඩාත ස්වාධීන තත්ත්වයක ලබාදීම සඳහා තේ එකස්ත ජාතීන්ගේ මානව සිමිකම් පිළිබඳ මහ කොමිෂන් කළ ඉලුම්මේ රුපය දිගටම ප්‍රතික්ෂේප කළේය. ආරක්ෂක අමාත්‍යාංශය, රාජ්‍ය නිලධාරීන් හා පිටරටෝල සිම්පූල ඇත් තාතාපති කාර්යාල, මානව සිමිකම් පිළිබඳව කටයුතු කරන රාජ්‍ය තොවන සැවිධාන භා එකස්ත ජාතීන්ගේ ආයතන වෙරු ගැටුණු ගැනීමෙන් නිරතරුව වෙළෙනු කළේ.

6 කොටස - කම්මිතරු උගිනිවාසිකම්

Q. සම්බන්ධ පැවත්මෙන් අඩංගු

සම්බවලට බැඳීමට අවසර නැති සන්නද්ධ සමුදා හා පොලික යේතුවෙයි කාමාපිකයන් හැරුණු වට් අත් සියලුම යේතුකයින්ට පූර්ව අනුමතියකින් තොරව, තමා කැමති ආකාරයකට සම්ති පිහිටුවීමට තේ එවාට බැඳීමට නීතිය ඉඩ බොඳේ. ඕනෑම යේතුකයින් 7 දෙනෙකට සම්බිජියක පිහිටුවා, ව්‍යවස්ථාපාති අනුමත කර, නායකයන් පත්කර තම අදහස් පළකිරීමට ඉඩ තිබේ. යේතුදායකයෙකු විසින් සම්බිජියක පිහිටුවෙන් සඳහා බලකිරීමට මම ආයතනයේ යේතුකයන්ගේ 40%ක වත් එයට බැඳී තිබූ යුතුය. ණාචිතයේදී මෙම අයිතිවත් එ එ කම්පූලුවල කළමනාකාරුවන් විසින් ප්‍රතිරෝධයක දක්වන අතර, සම්ති ලියාපුදිංචි විරෝධේදී රඟයේ පරිභාෂණ ප්‍රමාදයන්ද සිදුවේ. දුල වශයෙන් රටුපුරා සිරින් මොයෙන් 7ක් පළමුවූ ඉම බලකායෙන් 20%ක පමණු වනු කම්කරුවන්ගේ 70%කට වයි ප්‍රමාණයක්ද සම්බවලට බැඳී ඇත. දුල වශයෙන් පූද්ගලික අංශයේ කම්මිකාර්මික තොටන ඉම බලකායෙන් 15% - 20% දක්වා ප්‍රමාණයක වෘත්තිය සම්බවල කාමාපිකයන් වුවත්, ක්‍රියා වන්‍යාපාර හා සූම් පරිමාව කාම් අංශයේ කම්කරුවන් කාමාන්තයෙන් වෘත්තිය සම්ති වලට අයත් තොවීය. රාජ්‍ය අංශයේ යේතුකයන් ඉතා ඉහළ ප්‍රමාණයක සම්බිජියක වේ.

නීතියට අනුව රටේ අගෙනු ක්මිකරුවන්ට ඇති සම්බන්ධව බැඳීම් අයිතිය, අපනයන සැකසුම් කළපවල සේවකයන්ටද විශේ. සම්භර සංගම්වලට මෙම කළපවල සේවකයින් සටහානය කළහැකි වී ඇතේ, කළපයේ වෘත්තිය සම්භ පිහිටුවේ දුක්කර කටයුත්තක වී ඇත්තේ, සම්භර හාම්පත්ත එහි වෘත්තිය සම්භ පිහිටුවේ වැඩක්වීම කටයුතු කරන බවිති. මෙහි ප්‍රතිඵලය වී ඇත්තේ අපනයන සැකසුම් කළපවල ගුරු බලකායෙන සම්බන්ධව බැඳී ඇත්තේ 10%කටත අඩු ප්‍රමාණයක විමසි. පිටස්තර අයට මෙම කළපවලට ආක්‍රමණීම සිමා කිරීම නිසා, 2007 සැප්තැම්බර මාසය වන විට අපනයන සැකසුම් කළප වල ත්‍රිකාකාරී වී තිබුණු වෘත්තිය සම්භ 10කටත අඩු ප්‍රමාණයකි. ආයෝජන මණ්ඩලයින් 2007 සැප්තැම්බර වන විට කළපයේ ඇති කම්ඛල 264කින් කම්ඛල 33ක තුළ සම්භ කටයුතු කිරීමට තැන් කළද, එවා විධිමත ලෙස පිළිගෙන තිබුණු කරමානත්තාලා 12ක පෙන්න.

රාජන අංශයේ ප්‍රධාන සම්බන්ධතාවන වශයෙන් ස්ථායීන වුවත, විශාල වෘත්තීය සම්මි බොහෝමයක දේශපාලන පක්ෂවලට සම්බන්ධ වූ අතර, එවාට දේශපාලන ක්‍රියාවලියක වැදගත් කාරණාරයක තීමා තිබුණි. වාර්ෂික වාර්තාවක ඉදිරිපත් තොකරන ඕනෑම සම්බන්ධ මිකාපදිංචිය අවලෝග කිරීමට කිමිකරු සඩුනා හා මිනිස්බල අමාත්‍යාංශයට තීතියෙන් බැඳු පැවති. සුම්මියෙන බිඟාලිංචිය අවලෝග තෙවැනි එක්මලිය පැවති.

පොලිසිය, සත්ත්‍යාදී මුද්‍රා, බහුඩාගාර සේවා හා අන්වයුණ සේවාවත්ති නියුත්ත වුවත්ට හැර, අනු සියලුම සේවකයන්ට වැඩෙරුණ කිරීමේ අභිජන තිබේ. තමුත රඟය මෙම නිවිය එකාකාර්ව බ්ලාත්මක කළේ නැත. කම්කරුවන්ට තමන්ගේ අභිජිත රෙක ගැනීමට කම්කරු කොමසර්ස්, කම්කරු විනිශ්චය සහාව හෝ ශේෂුම්ධියිකරුනායුට පැමිණිල උදිරිපත් කළ හැකිය. “මෙහෙන උපයෝගිතාවක හෝ ජාතික ආරක්ෂාවට අවශ්‍ය හෝ නිවිය රැකිමට අවශ්‍ය හෝ ජන පිවිතයට අවශ්‍ය හෝ ඩිනැම සේවාවක සපයන රඟයේ දෙපාරත්මේන්තුවක හෝ එහි කාබාවක”, ජනාධිපති විසින් නිර්ණය කරනු ලැබූ විට එවායේ වැඩෙරුණ කිරීම තහනම් වේ. ඉවත් තෙත් තිකිම සේවාවත් ගැන්වයුණ ලෙස ප්‍රකාශ කර නැත.

අන්තාවයෙන නොවන අංගවල වැඩිවරපක්සිත්ව විරෝධීව කටයුතු කිරීම නිවියන් තහනම් වේ. කෙසේ වෙතත් සම්භර අවස්ථාවන්හිදී වැඩිවරපනය කිරීම නිසා සේවකයන් රැකිතාවෙන ඉවත්කර තිබේ. අපනයන සැකසුම් ක්‍රියාවලික 2007දී සම්බන්ධ ක්‍රියාත්මක යොදුම් හා වැඩිවරපනයක සංවිධානය කිරීම නිසා සම්මත නිලධාරීන් දෙපෙනුවෙන් සේවය ප්‍රාග්ධන කිරීම බැවුම් විවෘතාකාරී වාර්තා තිබේ

රජය කිහිපුතු හෝ වන්නපාරවලට තරජනයක වූ හෝ අවස්ථාවන්හිදී රාජ්‍ය ආණයේ වෘත්තිය සම්ත ව්‍යා තැබෙන්වල ගෞෂ්ඨාධිකරණය අනුම වට මදුහත වී තිබේ. අපසු වයිට සහ ලෙස පහළ උසාවියෙන් දැන තියෙළයක අනුව ව්‍යා තොකළ කොළඹ වරායේ සම්ත, වැඩිවර්ණය කිරීම වලකුවන තියෙළයක 2006 වර්ෂයේදී ගෞෂ්ඨාධිකරණය තිබුත කළේය. වරායේ සම්තව වරජනයට විරුද්ධව ඉල්ලීම කරල එකාබද්ධ ඇගැඹුම් සම්ත සම්මෙළනයයි. (එම ඉල්ලීම 2007 දෙසැම්බරයේදී ඉල්ලා ඇස්කර ගත්තේය.) වෘත්තිය සම්ත විසින් අන්තර්ජාතික කමිකරු සංවිධානයේ සම්ත පිශ්චුවීම් නිඛුතක පිළිබඳ කම්පුවට මේ පිළිබඳව පමණිල්ලක් ඉදිරිපත කරන ලදී. 2007 තොට්තිබරයේ අන්තර්ජාතික කමිකරු සංවිධානයේ නිගමනය වුයේ වරාය අන්තර්ජාත සේවා ගණයට අයත් තොට්ත බවත, වරාය කමිකරුවන්ට සිමාවන පැහැවීම කමිකරු සංවිධානයේ මුළධර්ම වලට විරුද්ධ බවත්ය. නිතිමය ව්‍යා වෘත්තිවලය ඉක්මන්ත කරන ලෙසත්, වැඩිවර්ණ පිළිබඳ කම්පුවේ තිරික්ෂා ගෞෂ්ඨාධිකරණය වෙත දැනුම්දීම සහතික කිරීමට අවශ්‍ය පිළිවර ගත්තා ලෙසත්, අන්තර්ජාතික කමිකරු සංවිධානය රජයෙන් ඉල්ලා සිටියෙක. ගෞෂ්ඨාධිකරණය අදහස වුයේ මෙම කරුණ රට්ට ඉහළම අධිකරණය විභාග වෙළින තිබියදී, සම්ත, පිටස්තර ආයතනයකින් සහනයක ඉල්ලා තොසිටිය යුතු බවයි. උසාවියෙන් නිගමනය වුයේ අන්තර්ජාතික කමිකරු සංවිධානයට පැමිණිල් කිරීම රට් නිතියට හා ගෞෂ්ඨාධිකරණයට අභියුග කිරීමක බවයි. දුනි වෙශ්‍ය මෙය ප්‍රතිචාර දැක්වූ කමිකරු සංවිධානය, පැමිණිල් විභාග කිරීමට එයට ඇති සැකිල්ව, ජාතික ව්‍යාදාමයන්ට වෘත්ත තොට්ත බවත, එයට පැවර ඇති බලතල අනුව කමිකරු සංවිධානයේ කටයුතු තවදුරටත රාජ්‍යවල සිමාවන තුළ ඇතුළත තොට්ත බවත තියා සිටියෙක. මේ නිසා අන්තර්ජාතික කමිකරු සංවිධානය ගත පිළිවර අභ්‍යන්තර කටයුතුවලට මදුහත්වීමක ලෙස සැලකිය තොගකේ. 2007දී වැඩිවර්ණ කිරීමේ අයිතිය පිළිබඳව කමිකරු සංවිධානයේ තිරුණුය තිබියදීත, වර්ෂය තුළ එක අවස්ථාවකදී වැඩිවර්ණයක අවසන කිරීමට ගෞෂ්ඨාධිකරණය ව්‍යා කළේය. සැප්තැම්බර මාසයේදී ගෙවීම පිළිබඳ ප්‍රණානයට ගුරුවරුන වැඩිවර්ණය කළ විට, ගෞෂ්ඨාධිකරණය ගුරුවරුන්ගේ දැක්ගැහැවීම්ල සම්බන්ධයෙන් ව්‍යාකරන ලෙස රජයෙන් ඉල්ලා සිටී අතර, අපසු වැඩි සහ ලෙස ගුරුවරුන්ට තියෙළ කළේය.

නම කෙටුවුතු බාධාවකින් තොරව කිරීමට සම්මිතවලට නීතියෙන් ඉඩ දී ඇති අතර, රජය නීතිය හිඟාත්මක කළේ අසාමාන්‍ය ආකාරයකි. රජය අංශයේ සම්මිතවලට නීත්ත්තානුකූලව සම්මිලන ලෙස එක්විය තොහැනි වුවත්, මෙම නීතිය සාමාන්‍යයෙන් බලාත්මක කළේ නැතු. වයස 16-21 දුන්වා වූ යොවකයි සම්මිතව තාක්තවය දුරට නීතියෙන් තහනම් කෙරේ. අත්ත්වා ගැනීම්, අපහාස කිරීම් හා මරණ තරඟන ඇතුළු විවිධ කුම්වලින නීත්තානුකූල වෘත්තීය සම්මි කටයුතුවල යොදෙන සම්මි නිලධාරීන් හා සංවිධායකයින්ට, හිරිහැර හා තරඟන කළ බවට අන්තර්ජාතික වෘත්තීය සම්මි සම්මිල්‍යනය වාර්තා කර වියේ.

ආ. සංචාරක විම හා සාමූහිකව කේත්ල කිරීමට ඇති දැයිතිය

සමුහික කෙටුවල තීර්ණය ඇති අදිවිය නිවියන් ඉඩලබ දී ඇති නමුත්, රජය එය බලාත්මක කළේ නැත. සියලුම සමුහික ගිවිසුම් ක්‍රිකට් දෙපාර්තමේන්තුවේ මියාපදිංචි කළ යුතු රෝ. 2007 වර්ෂයේදී සමුහික ගිවිසුම් 66ක මියාපදිංචිකර තිබුණි.

පුද්‍රාත වශයෙන් සාවාරක, මූල්‍ය, වතු නිෂ්පාදන හා යේවා අංශවල වධිකරණ පුද්ගලික අංශයේ මිලියන තුනක් පමණ වන ගුම් බලකායෙන් 15%කට පමණ රැකියා සහය ඇත්තේ හාමිප්‍රතුන්ගේ සම්මේලනයයි. මෙම සම්මේලනයට අවධිමත් අංශයේ හෝ විදේශීය හෝ රජයේ කාමාතිකාණ අනුමත නොවේ. හාමිප්‍රතුන්ගේ සම්මේලනයේ කාමාතිකත්වය දුරකා සමාගම් 520න් අඩක පමණ ගුම්කයෙන් සම්බිජ්‍යාවලට බැඳී සිටියනු ලබයි. දැනු වශයෙන් සමාගම් 44ක තම යේවකයෙන් සම්ග කාමාතික ගිවිසුම්වලට එළඟී තිබුණි.

සම්බන්ධ නිසා වෙනත් ආකාරයට කම්බිජුලත්ව සැලුගීම සම්බන්ධයෙන් වැරදිකරුවන් වන ගෝවාදායකයා, සම්බන්ධ නිසා අස්කල යේවකයෙන් තැවත බදාවාගතයුතු වුවත, වෙනත් ස්ථානවලට මාරකිරුවට අවසර තිබේ. වසන්තිය සම්බන්ධව විරුද්ධව අකාබාරණ ලෙස කටයුතු කිරීම, ද්‍රව්ම් දියුණුකි වරදක වන අතර, එ සඳහා දුයි රිසියේ 20,000කි. (ඩීලර 177). 1999 සිට රජය කම්බිජුල ආරවුල පනතේ 32 මායි වගන්තිය ගටයෙන් අකාබාරණ කම්බිජුල හා සම්බන්ධයෙන් කිසිම සම්බන්ධකට ගො සමාගමකට නඩු පවරා තැබේ. කෙසේ වෙනත් වෙනත් මුළුබල පනත, යේවක අරජුකාධික අරමුදූල පනත, යේවය අවසන් කිරීමේ පනත හා කම්බිජුල ආරවුල පනතේ අනෙකු වශයෙන් වනි කම්බිජුල තීති ගටයෙන් සමහරුන්ට නඩු පවරා ඇති අතර, යේවාදායකයෙන් ගොනාවක විමර්ශනයට හාජනය විය. සාමාන්‍යයෙන් යේවාදායකයා සාමූහික කේවල කිරීම සඳහා සම්බන්ධ සිලිගැනීම අනියන් ආකාරයට පමණ කෙලේය.

යෝදායකයන් මෙම පමාවත, සම්ති ක්‍රියාකාරීන් හඳුනාගැනීමට, රැකියාවත් තොරීමේ හා සම්කර්වට තරජනය කිරීමට ශේෂ පහරදීමට යොදාගෙන බව අන්තර්ජාලික වසත්තීය සම්ති සම්මේලනය ව්‍යරතා කර තිබේ.

අපනයන සපුළුම් කළපයේ ව්‍යාපාරවල, සේවකයන් විසින් පත්කළ නියෝජිතයන්ගේ සමන්විත සේවක මණ්ඩල තුළ කම්කරු හා කළම්භාකාරීන්ට පූජන ගැන සාකච්ඡා කර තිරුණ ගනු ලැබේ. අයෝජන මණ්ඩලයේ මග පෙන්වීම් වලට අනුව කම්කරු කළම්භාකාරීන්ට සාකච්ඡාවලට ඕවුන්ද සහභාගි විය. 2007 සපුළුම්බිඩර වන වට කම්කල් 11ක ක්‍රියාකාරී සේවක මණ්ඩල තිබුණි. වසත්තීය සම්තිවල තත්ත්වයට බලපෑමක නොකරන්නේ නම් සේවක මණ්ඩලවල සාමුහික කෙටළ කිරීමේ අයිතිය, අන්තර්ජාලික කම්කරු සංවිධානය විසින් අනුමත කර තිබේ. රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා සම්ති ව්‍යරතා කළේ මෙයින් අනිතකර බලපෑමක සිදුවූ බවයි.

2007 වර්ෂයේදී අපනයන සැකසුම් කළපවල තිබූ ව්‍යාපාර 264ක, සම්ති සමාග සාමුහික ගිවිසුම් ක්‍රියාත්මක ව්‍යෙක කම්කල තුනක පමණි. රජයේ ආයෝජන මණ්ඩලයන්, කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුවත්, කළපයේ කම්කල තුළ වෘත්තීය සම්ති කටයුතු අයෙරෙයුම් කර, සේවක මණ්ඩලවලට අනුග්‍රහ දක්වන වටව කම්කරු නියෝජිතයන් වෝද්‍යා කරති. සම්ති හා රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන වල නියෝජිතයන්ට මෙම කළපවලට ප්‍රතික්‍රියා සිමාකර තිබූ බැවිත කම්කරුවන් සංවිධානය කිරීම දුෂ්කර විය. වෘත්තීය සම්ති පිළිගැනීම ප්‍රතික්‍රියා කරන සේ එවා සමාග සාමුහික ගිවිසුම් අත්සන නොකරන හා මිශ්‍රණවත් විරුද්ධාව ක්‍රියාත්මකවීම, ආයෝජන මණ්ඩලයේ බලපෑම වෙත කම්කරු කොමිෂන් විසින් පැහැර හෝ අනෙකු කම්කරු නියෝජිතයෙකු වෝද්‍යා කරති. මෙයට රජයේ ප්‍රතිචාරය ව්‍යෙක සමාගම් බොහෝ ගණනක සම්තිව්‍ය වන විශාල සම්ති තුවෙනු යැමුව වඩා, තමන්ගේ සමාගම් තුවෙනු මේ ගෙවත් විස්කුතුගැනීමට සේවකයන් කැමැත්තක දක්වන බවයි. ආයෝජන මණ්ඩල නියෝජිතයන් ප්‍රකාශ කළේ කම්කරුවන් සාමුහික ගිවිසුම් වලට අකමත් වන්නේ, සාකච්ඡා තුළින් එක්කෙන් වැඩුණු වෙනුවකම අයිති උද්ධිඛුත්‍ය නිසා පහළ ගාහැකි යැයි සිත්තන නිසා බවය.

ආ. අනිච්ච නො බැඳෙන වැඩිගැනීම් තහනම් කිරීම

බලහන්කාරයන් හෝ බැඳීම් සම්තිව වැඩිගැනීම් තහනම් කර ඇතේත්, එවත් දැ සිදුවන බවට වාරතා වී තිබේ.

ආ. ලමා ගුවය තහනම් කිරීම සහ රැකියා සඳහා අවම වයක

රැකියා සඳහා අවම වයක 14 වන තුමුණ්, මීට වධා වයක අඩු ලෙසින් තාක්ෂණ ප්‍රහුණු කටයුතුවල යොදාවීම හෝ ප්‍රවාශ ක්‍රමිකාර්මක කටයුතුවල යොදාවීම සඳහා ඔවුන්ගේ දෙම්විටියන්ට හෝ හාර්කර්වන්ට නිතියෙනු අවසර මැඟි. වයක අවුරුදු 18ට අඩු අයෝත් අනුරුදුයක රැකියාවක යොදාවීම් කිසිම රාජ්‍ය ව්‍යාපාරයකට ඉඩ නොලැබේ.

නිදහස් ටෙලුද කළපයේ, ඇෂ්‍යාම්ලීම කරුමාන්තයෙක් හෝ ටෙනත් අපනයන කරුමාන්තයෙක් ලෙසින් යොදාගන්නා බවට වාරතා වී තැත. වතු අංශයේ හා ක්‍රමිකාර්මක ඇංජයේ අස්ථිවෙනු තොළීමේ කාලය තුළ ඒ සඳහා ලෙසින් යොදාගැනී. නාගරික තිවෙස්වල ගසහස්වයේ ලෙසින් (වයක 14-16 දක්වා) දැන් ගණනක යොවය කරන නැංවා, එය පාලනය කිරීමට හෝ ප්‍රේම්බන්තකිරීම පියවර ගැන නැති. සමහර ලමා ගණ සේවකයින් ගාර්ඩක, මාරිනක හා විෂතාවිජි අපවාරයෙන් හාර්තය වන බවට වාරතා වී තිබේ. ප්‍රවාශ ගොවීපාලුවල්, හස්ත කරුමාන්ත, කුඩා වෝද්‍යා ව්‍යාපාර, තොප්පාගාර හා අලුත්වයිකා කිරීම ඔධ්‍යස්ථාන වනි ප්‍රවාශ ව්‍යාපාර, සාමාන්‍යයන් ලෙසින් සේවකයින් ලෙස යොදා ගනී. මුළුක වශයෙන් මද පෙරදීග අනුම විදේශ රටවල ගහුණ්වකයින් ලෙස වැඩ කිරීමට අඩු වයකයේ ලෙසින් බිඳුවාගත් අවස්ථා තිබේ.

ලෙසින්ගේ ආරක්ෂාව පිළිබඳ කටයුතු සම්බන්ධිකරුයාය සහ ස්මේක්ෂණය හාර මධ්‍යම ආයතනය වන්නේ රාජ්‍ය ලෙසින් ප්‍රාග්ධන අංශයා අධිකාරීයි. ලමා කම්කරු නීති බැඳුවාගැනීම ප්‍රාග්ධන ප්‍රාග්ධන ප්‍රාග්ධන ප්‍රාග්ධන හා ලමා රැකියාවනා යොවා දෙපාර්තමේන්තුව සහ පොලීසියටයි. නොවැම්බර මාසය වන වට ලමා ගුවය තහනම් පිළිබඳ පැමින්ම් 232ක ලැයි තිබුණු අතර, මෙය 2007 මෙට්ට හා සයාදාන විට සැලකිය යුතු වැඩිවීමකි. මෙවත් නඩු පිළිබඳ නොරුදු ලබාගත නොහැකි විය. බාලවය්සකරුවන් රැකියාවේ යොදාවීම සඳහා දුටුම රු. 10,000ක (ඩ්‍රිලර් 89) හෝ දැනුලුස් වයක සිර දුවමකි.

අන්තර්ජාලික ලෙස සළකන රැකියා 49ක ලැයිස්තුවක රාජ්‍ය හඳුනාගෙන තිබේ. මෙම රැකියාවලුත් 40ක වයක අවුරුදු 18ට පහළ ප්‍රවාශ සඳහා කොන්දේසි විරුද්ධාව තහනම් කර ඇත. ඉතිරි රැකියා 9 සඳහා සිම්ත අවසර බැඳුවා. කෙසේ වෙතත් වර්ෂය අවසර වන වටත් මේ පිළිබඳව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නීති සම්මත කර නොතිබුණි.

ශ. වයඒ පරිසරය සඳහා පිළිගත හකි තත්ත්ව

ජාතික වශයෙන් අවම වැටුපක නියම කර නැති, නමුත් කමිකරු සඩුදානා හා මීනිස් බල අමාත්‍යාංශය තැගේ පිහිටුවා ඇති වේතන මණ්ඩල 43ක වෘත්තිය සම්ති හා සේවාදායකයන් සම්ඟ සාකච්ඡා කර විවිධ ආය හා කරුණාන්ත සඳහා අවම වේතන හා වයඒ පරිසර පිළිබඳ කොන්දේසි පත්‍රවා තිබේ. වේතන මණ්ඩලය යටතේ ආවරණය වන අංශවල අවම වේතනය පුම් මාසයේදී රු. 5,750.00ක (ඩොලර 51) දක්වා වයිකරන ලදී. අවම වේතනයට අමතරව, වේතන මණ්ඩලවලින් ආවරණය වන සේවකයන්ට 2005 සිට රු. 1,000.00ක (ඩොලර 9) දීමනාවක ලැබුණු බවින්, සම්පූර්ණ අවම වේතනය මාසයකට රු. 6,750.00 (ඩොලර 60)ක විය. සම්ඟර වේතන මණ්ඩල විසින් නියම කරන ලද අවම වේතන, රජයෙන් නියම කරන ලද අවම වේතන වලට වඩා වයිවිය. කෙසේ වෙතන කමිකරුවන් සහ ඔවුන්ගේ පවුලවලට සැයෙන පිටත තත්ත්වයක පවත්වා ගැනීමට මෙම අවම වේතන ප්‍රමාණවත තොවීය. රජය අංශයේ අවම වේතන, වේතන මණ්ඩල විසින් නියමකරන ලද ප්‍රමාණයට වඩා වයිවිම්. අවිධිවල අංශවල සේවකයන් ඇතුළු වේතන මණ්ඩලවලින් ආවරණය තොවන අංශවල සේවකයන්ට නිශ්චිත අවම වේතනයක තොටිගුණී.

බොංකු පුරුණ කාලීන සේවකයන් සතියකට පය 45කට වඩා වයිකිරීම නීතියෙන් තහනම් කර තිබේ. (දින 5 1/2ක වයි සතියක්) මෙයට අමතරව දිනකට පැයක විවේක කාලයකද, නීතියෙන් නියම කෙරේ. සතියකට කළුහකි උපරිම අවිකාල පය ගොන රෝගාසි වෙත් පය 15කට සිමා කර ඇත. අවිකාල සඳහා කාලාන්‍ය වේතනයන් 1.5 ග්‍යුණක ගෙවිය යුතුය. කාර්මික සේවකයන්ගේ සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව පිළිබඳ නීති ගොනාවක ඇතත්, එවාට අනුකූලතාවය බ්ලාත්මක කිරීමට කමිකරු අමාත්‍යාංශයේ වයිජිලිවල ප්‍රමාණවත තොවේ. සෞඛ්‍ය හා ආරක්ෂාව පිළිබඳ රෝගාසි අන්තර්ජාතික ප්‍රමිති මට්ටමේ නැත. අන්තර්ජාතික අවස්ථාවන්ගේ ඉවත් වීමට සේවකයින්ට නීතිමය අයිතියක ඇතත්, බොංකු සේවකයන් එම පිළිබඳව දැනුවත්ව තොසිර් තො උදාසින බවික පෙනුවේ අතර, එවෑනි අන්තර්ජාතික අවස්ථාවන්ගේ ඉවත් වුවහොත්, රැකියාව අනිවෝතයි ඔවුන් තුළ බිජක්ද තිබුණි. රජය කමිකරු පරීක්ෂකවරුන් 682 දෙනෙක් සිටියන්. අන්තර්ජාතික වෘත්තිය සම්ති සම්පූලනය වාරතා කළේ, කමිකරු පරීක්ෂකයන්ට කමින් තොදුන්වා කරුණාන්ත ගාලවලට ගා තොහැකි බවින්, අපනයන සැලසුම් කළාපවල මෙම පරීක්ෂාවත් අයුර්ත් සිදු තොවන බවයි.

සංකුම්ඩික ගුම්කයන්ද හිරිහරවලට තොදුරු විය. සංකුම්ඩික සේවකයෙකුට එක ආකාරයට රැකියාවක පොරුනු වී. එහි ගුම්මන් පසු රැකියා ආයතනය විසින් රැකියාව, සේවාදායකයා තො වැටුප වෙනස කළ අවස්ථා වාරතා ගැනී.